

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

2010-2015.

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΓΛΥΚΕΡΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ, 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα «Οικονομική Πολιτική. Η Τουριστική Πολιτική της Ελλάδας 2010-2015.» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας του Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού (Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων πρώην ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας).

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή αυτής της πτυχιακής εργασίας για την πολύτιμη βοήθεια, τις ουσιώδεις συμβουλές, την στήριξη και καθοδήγηση για την επίλυση διάφορων θεμάτων, σε όλο αυτό το διάστημα.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου που στήριξαν τις σπουδές μου, φροντίζοντας πάντα για την καλύτερη δυνατή μόρφωσή μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρακάτω εργασία αποτελείται από δύο μέρη, με το πρώτο να είναι η ανάλυση της λειτουργίας της οικονομίας μέσω της οικονομικής πολιτικής και το δεύτερο μέρος να είναι η μελέτη της τουριστικής πολιτικής και του τουρισμού της Ελλάδας την περίοδο 2010-2015.

Η οικονομική πολιτική πρέπει να είναι ορθολογική και να επιλέγει τα μέσα εκείνα που θα συντελέσουν περισσότερο στην οικονομική ευημερία. Ασχολείται λοιπόν με τα ευρύτερα μεγέθη της οικονομίας όπως το εθνικό προϊόν, το ποσοστό ανεργίας, το επίπεδο επιτοκίων αλλά και με διάφορα άλλα μεγέθη τα οποία αναλύονται λεπτομερώς παρακάτω. Μελετάει επίσης την αλληλεπίδραση μεταξύ των τομέων της οικονομίας. Πώς για παράδειγμα μια αλλαγή ενός τομέα επηρεάζει την λειτουργία ενός άλλου τομέα στην οικονομία.

Έτσι προκύπτει ότι οι βασικότεροι αντικειμενικοί σκοποί της οικονομικής πολιτικής είναι η σταθερότητα του γενικού επιπέδου των τιμών, η πλήρης απασχόληση, η ισορροπία στο ισοζύγιο των πληρωμών αλλά και η πιο σωστή κατανομή του εισοδήματος. Δεν είναι όμως μόνο αυτοί. Η οικονομική μεγέθυνση και η ορθολογικότερη κατανομή των πόρων μεταξύ των παραγωγικών δραστηριοτήτων αποτελούν βασικούς σκοπούς της οικονομικής πολιτικής όπως και η περιφερειακή ανάπτυξη. Οι σκοποί αυτοί δεν είναι ανεξάρτητοι αντίθετα αποτελούν αναπόσπαστα μέλη, αλληλοεξαρτημένων σχέσεων που περιγράφουν την λειτουργία του οικονομικού συστήματος.

Παρ' όλα αυτά ένα σύστημα, όπως είναι φυσιολογικό, παρουσιάζει διακυμάνσεις από έτος σε έτος. Οι διακυμάνσεις αυτές στην οικονομία εκφράζουν τις μεταβολές στην οικονομική δραστηριότητα. Σκοπός της πτυχιακής αυτής εργασίας είναι να παρουσιάσει τους λόγους που η οικονομία δέχεται αυτές τις διακυμάνσεις, σε τι βασίζεται η οικονομική πολιτική και πώς επηρεάζει έναν από τους βασικούς πυλώνες εισόδων και ανάπτυξης της οικονομίας, τον τουρισμό.

Συγκεκριμένα τον τουρισμό εντός της Ελλάδας σε συγκεκριμένες χρονολογικές περιόδους δυσμενείς οικονομικά για την χώρα λόγω οικονομικής κρίσης, και σε τι βαθμό η οικονομική πολιτική, η οικονομική κατάσταση της χώρας ανά τα έτη καθώς και τα πολιτικά δρώμενα επηρέασαν τον τουρισμό της, τι διακυμάνσεις υπήρχαν στην είσοδο τουριστών εντός και εκτός Ελλάδας, τι πληρότητα υπήρχε ανά τουριστική σεζόν, ο οποίος (τουρισμός) αν μη τι άλλο, έχει μεγάλη συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και την οικονομική ευημερία σαν σύνολο.

ABSTRACT

The following paper consists of two parts, with the first being the analysis of the functioning of the economy through economy policy and the second part being the study of Greece's tourism policy and tourism in the period 2010-2015.

Economic policy must be rational and choose the instruments that will contribute most to economic prosperity. It therefore deals with the broader sizes of the economy such as the national product, the unemployment rate, the level of interest rates and various other figures which are detailed below. It also studies the interaction between sectors of the economy. How, for example, a change in one sector affects the functioning of another sector in the economy.

Thus, it appears that the main objectives of economic policy are the stability of the general level of prices, full employment, balance of payments and a more correct distribution of income. But it's not just them. Economic growth and a more rational distribution of resources between productive activities are key economic policy objectives as well as regional development. These objectives are not independent, but they are inseparable members of interdependent relationships describing the functioning of the economic system.

However, a system, as is normal, fluctuates from year to year. These fluctuations in the economy reflect changes in economic activity. The purpose of this thesis is to present the reasons why the economy accepts these fluctuations, what economic policy is based on and how it affects one of the main pillars of revenue and growth of the economy, tourism.

In particular, tourism within Greece in certain times of time adverse economics for the country due to economic crisis, and to what extent the economic policy, the economic situation of the country over the years as well as the political events affected its tourism, what fluctuations there were in the entrance of tourists inside and outside Greece, what completeness there was per tourist season, which (tourism) if nothing else, has a great contribution to Gross Domestic Product, the creation of new jobs and economic prosperity as whole.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	σελ.2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	σελ.3
ABSTRACT.....	σελ.4
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ.....	σελ.8
1.1 ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ.....	σελ.9
1.2 ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ.....	σελ.10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	σελ.12
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	σελ.12
ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	σελ.13
2.1 ΕΙΔΗ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	σελ.14
ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ.....	σελ.15
2.2 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	σελ.15
2.3 ΑΝΕΡΓΙΑ.....	σελ.16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	σελ.17
ΖΩΝΗ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ.....	σελ.17
ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ.....	σελ.18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΚΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ.....	σελ.19
4.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ.....	σελ.19
4.2 ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ.....	σελ.20
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2010 – 2015	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ5. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	σελ.21
Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΕΟΤ.....	σελ.22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2010 – 2015.....	σελ.25
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010.....	σελ.25
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2011.....	σελ.27
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2012.....	σελ.29

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2013.....	σελ.31
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2014.....	σελ.33
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2015.....	σελ.35
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΠΙΝΑΚΕΣ:	
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ.....	σελ.9
ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ.....	σελ.11
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	
ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΛΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010.....	σελ.25
ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010.....	σελ.26
ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΤΟ ΕΤΟΣ 2011.....	σελ.27
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΜΗΝΑ 2011.....	σελ.28
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΜΕ ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ AIRBNB 2010-2015.....	σελ.29
ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΤΟ ΕΤΟΣ 2012.....	σελ.30
ΑΦΙΞΕΙΣ ΜΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2012.....	σελ.30
ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΤΟ ΕΤΟΣ 2013.....	σελ.32
ΑΦΙΞΕΙΣ ΜΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2013.....	σελ.32
ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΤΟ ΕΤΟΣ 2014.....	σελ.34
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2014.....	σελ.35
ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΤΟ ΕΤΟΣ 2015.....	σελ.36
ΑΦΙΞΕΙΣ ΜΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2015.....	σελ.37
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	σελ.39

ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....σελ.40
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.43

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ

Το βασικό μέτρο οικονομικής ανάπτυξης και πλούτου μιας οικονομίας είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ή αλλιώς ΑΕΠ. Ουσιαστικά είναι το χρηματικό σύνολο όλων των προϊόντων και υπηρεσιών που παράχθηκαν σε μια χώρα. Καθορίζει επομένως όλη την οικονομική πολιτική μιας χώρας. Το ΑΕΠ είναι η αξία σε χρηματικές μονάδες του συνόλου σε αγαθά και υπηρεσίες που παράγει μια οικονομία σε μια χρονική περίοδο. Είναι το προϊόν που παράγεται από διαφορετικούς συντελεστές παραγωγής οι οποίοι βρίσκονται στην εγχώρια οικονομία ανεξάρτητα από το αν αυτοί κατέχονται από αλλοδαπούς ή ημεδαπούς¹.

Το ΑΕΠ χωρίζεται σε διάφορα συστατικά μέρη. Η κατανάλωση, είναι οι δαπάνες που έχουν τα νοικοκυριά και αποτελεί ένα από τα μέρη του ΑΕΠ. Οι δαπάνες αυτές χωρίζονται σε αγαθά και υπηρεσίες. Τα αγαθά αυτά μπορεί να είναι διαρκή για παράδειγμα τα αυτοκίνητα που κατέχει ένα νοικοκυριό και οι συσκευές όπως πλυντήρια, ψυγεία κ.α.. Υπάρχουν όμως και τα μη διαρκή αγαθά, δηλαδή, τα τρόφιμα που χρειάζεται το νοικοκυριό για την επιβίωσή του αλλά και ο ρουχισμός. Το κούρεμα των μαλλιών, η ιατρική περίθαλψη κ.α. είναι τα άυλα αγαθά και συμπεριλαμβάνονται στις δαπάνες. Η επένδυση είναι η αγορά αγαθών που θα χρησιμοποιηθούν στον μέλλον για την παραγωγή άλλων αγαθών και υπηρεσιών Η επένδυση λοιπόν είναι το άθροισμα του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, των αποθεμάτων και των κτηρίων τα οποία θα χρησιμοποιηθούν ως δαπάνες για νέες κατοικίες και αποτελεί συστατικό μέρος του ΑΕΠ. Το ίδιο και οι δημόσιες δαπάνες, οι δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες που πραγματοποιούν η τοπική αυτοδιοίκηση και οι εθνικές κυβερνήσεις. Αυτές οι δαπάνες είναι οι μισθοί των δημόσιων υπαλλήλων και οι δαπάνες για δημόσια έργα. Το επίδομα κοινωνικής πρόνοιας σε έναν ηλικιωμένο είναι μια μεταβιβαστική πληρωμή κι αυτό γιατί δεν γίνεται σε αντάλλαγμα με ένα αγαθό ή μια υπηρεσία. Οι δημόσιες δαπάνες να μεν μεταβάλλουν το εισόδημα του νοικοκυριού αλλά δεν αντανακλούν την παραγωγή της οικονομίας. Οι καθαρές εξαγωγές εν συνεχεία, είναι η αξία των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην εγχώρια οικονομία και αγοράζονται από αλλοδαπούς, μείον την αξία των ξένων αγαθών και υπηρεσιών που πωλούνται στην εγχώρια οικονομία. Καθαρές εξαγωγές λέγονται γιατί οι εισαγωγές αφαιρούνται από τις εξαγωγές. Η αφαίρεση αυτή γίνεται γιατί οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών περιλαμβάνονται σε άλλα μέρη του ΑΕΠ. Όταν για παράδειγμα ένα εγχώριο νοικοκυριό, μια επιχείρηση ή μια κυβέρνηση αγοράζει ένα αγαθό από το εξωτερικό, η αγορά αυτή μειώνει τις καθαρές εξαγωγές αλλά επειδή επίσης αυξάνει την κατανάλωση, την επένδυση ή τις δημόσιες δαπάνες δεν επηρεάζει το ΑΕΠ μια ακόμη διάσταση που παίρνει το ΑΕΠ είναι ως εισόδημα και μεταφράζεται με τα εισοδήματα που δημιουργούνται στην οικονομία σε μια ορισμένη χρονική περίοδο. Τέτοια εισοδήματα είναι οι μισθοί (W) το σύνολο των αμοιβών του εργαζομένου για την συμβολή του στην παραγωγική εργασία, η έγγεια πρόσδοδος (R) το σύνολο των εισοδημάτων που προέρχονται από την ενοικίαση εδάφους και κτηρίων, οι τόκοι (IN) το εισόδημα που εισπράττουν οι κάτοχοι χρηματικού κεφαλαίου οι οποίοι δέχονται να μην χρησιμοποιούν προσωρινά το κεφάλαιό τους αλλά επιλέγουν να το δανείσουν έναντι αμοιβής και τέλος τα κέρδη (P), η διαφορά μεταξύ συνολικών εισπράξεων και συνολικών πληρωμών.² Μπορεί ωστόσο ένα μέρος των κερδών

¹ Π. Κιόχος, Γ. Παπανικολάου, 'Σύγχρονη Μακροοικονομική. Θεωρία και Πολιτική', (Αθήνα, Σύγχρονη Εκδοτική, 2008), σ.77

² Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάννα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 118-119

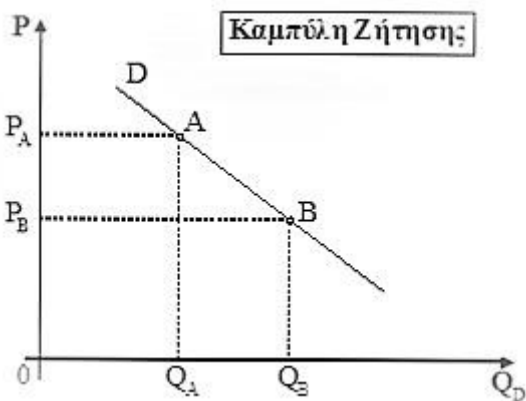

να παραμένει στην επιχείρηση για μελλοντικές επενδύσεις και να μην διανεμηθεί στους κατόχους του αμέσως.

Πέρα όμως από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), υπάρχει το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΘΠ), το προϊόν δηλαδή που παράγεται από άτομα που είναι υπήκοοι της χώρας, ανεξάρτητα αν η παραγωγή γίνεται εντός της χώρας, αλλά και το Καθαρό Εθνικό Προϊόν (ΚΕΠ) όταν δηλαδή στην δαπάνη χρησιμοποιείται καθαρή επένδυση, η παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών ή αλλιώς η δημιουργία πραγματικού κεφαλαίου.

1.1 ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Η καμπύλη συνολικής ζήτησης³ εκφράζει την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που τα νοικοκυριά, οι επιχειρήσεις και η κυβέρνηση επιθυμούν να αγοράσουν σε οποιοδήποτε επίπεδο τιμών.

D ορίζεται η Συνολική ζήτηση

Μια μείωση στο επίπεδο τιμών από το P_A στο P_B (όπου **P** Γενικό επίπεδο τιμών) αυξάνει τη ζητούμενη ποσότητα, από το Q_A στο Q_B (όπου **Q** Ποσότητα προϊόντος).

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Η καμπύλη συνολικής ζήτησης έχει αρνητική κλίση (Σχήμα.1). αυτό σημαίνει ότι με σταθερούς όλους τους άλλους παράγοντες, μια μείωση του γενικού επιπέδου των τιμών της οικονομίας προκαλεί αύξηση της ζητούμενης ποσότητας αγαθών και υπηρεσιών. Υπάρχουν παράγοντες που επηρεάζουν την ζητούμενη ποσότητα αγαθών σε ένα δεδομένο επίπεδο τιμών. Όταν ένας από αυτούς μεταβάλλεται, η καμπύλη συνολικής ζήτησης μετατοπίζεται.

Ένας παράγοντας που μετατοπίζει⁴ την καμπύλη συνολικής ζήτησης είναι η κατανάλωση. Αν οι άνθρωποι ξαφνικά αποταμιεύουν περισσότερο και μειώνουν την τρέχουσα κατανάλωση τους η καμπύλη συνολικής ζήτησης μετατοπίζεται προς τα αριστερά επειδή η ζητούμενη ποσότητα αγαθών σε κάθε επίπεδο τιμών είναι λιγότερη. Αντίθετα μια άνοδος του χρηματιστηρίου κάνει τους ανθρώπους πλουσιότερους και περισσότερο αδιάφορους ως προς την αποταμίευση. Η αύξηση των καταναλωτικών αγαθών που θα προκύψει από αυτό

³ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάντα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 403-409

⁴ Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh 'Αρχές της Μικροοικονομικής', (Μετάφραση Γιώργος Ν. Νέζης, Αθήνα, Παπαζήση, 2010) σελ. 144-145

σημαίνει μια μεγαλύτερη ζητούμενη ποσότητα αγαθών σε κάθε δεδομένο επίπεδο τιμών άρα, η καμπύλη συνολικής ζήτησης θα μετατοπιστεί προς τα δεξιά.

Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει την καμπύλη συνολικής ζήτησης είναι η επένδυση. Οτιδήποτε αλλάζει το ποσό που θέλουν να επενδύσουν οι επιχειρήσεις σε ένα δεδομένο επίπεδο τιμών μετατοπίζει την καμπύλη συνολικής ζήτησης. Η φορολογική πολιτική μπορεί να επηρεάσει την συνολική ζήτηση μέσω της επένδυσης. Μια απαλλαγή από φόρο που συνδέεται με την επενδυτική δαπάνη της επιχείρησης αυξάνει την ζητούμενη ποσότητα των επενδυτικών αγαθών από τις επιχειρήσεις σε κάθε δεδομένο επιτόκιο. Η απαλλαγή αυτή μετατοπίζει την καμπύλη προς τα δεξιά. Αντίθετα η ανάκληση της απαλλαγής μειώνει την επένδυση και μετατοπίζει την καμπύλη προς τα αριστερά.

Μια άλλη μεταβολή της οικονομικής πολιτικής που μπορεί να επηρεάσει την επένδυση και την συνολική ζήτηση είναι η προσφορά χρήματος. Μια αύξηση της προσφοράς χρήματος μειώνει το επιτόκιο στην βραχυχρόνια περίοδο. Ο δανεισμός γίνεται λιγότερο δαπανηρός, έτσι προωθείται η επενδυτική δαπάνη με αποτέλεσμα να μετατοπιστεί η καμπύλη προς τα δεξιά. Μια μείωση της προσφοράς χρήματος αυξάνει το επιτόκιο, αποθαρρύνει την επενδυτική δαπάνη κι έτσι μετατοπίζεται η καμπύλη προς τα αριστερά.

Μετατοπίσεις στην καμπύλη συνολικής ζήτησης όμως προκύπτουν και από τις δαπάνες. Είναι ο πιο άμεσος τρόπος μετατόπισης της καμπύλης. Αν η κυβέρνηση μειώσει τις αγορές νέων οπλικών συστημάτων, για παράδειγμα, η ποσότητα των αγαθών που ζητείται σε οποιοδήποτε επίπεδο τιμών είναι μικρότερη και η καμπύλη μετατοπίζεται προς τα αριστερά. Από την άλλη, αν η κυβέρνηση αρχίσει να κατασκευάζει περισσότερους δρόμους, το αποτέλεσμα είναι μια μεγαλύτερη ζητούμενη ποσότητα αγαθών και η καμπύλη μετατοπίζεται προς τα δεξιά.

Ο τελευταίος παράγοντας που προκαλεί μετατοπίσεις στην καμπύλη συνολικής ζήτησης είναι οι καθαρές εξαγωγές. Όταν η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια ύφεση αγοράζει λιγότερα αγαθά από την Ευρώπη. Αυτό μειώνει τις καθαρές εξαγωγές της Ευρώπης και μετατοπίζει την συνολική ζήτηση της ευρωπαϊκής οικονομίας προς τα αριστερά. Όταν η Ελλάδα ξεπεράσει την ύφεση και αρχίζει να αγοράζει και πάλι ευρωπαϊκά αγαθά η καμπύλη μετατοπίζεται προς τα δεξιά.

1.2 ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

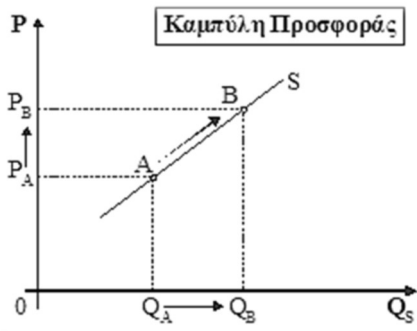
Η καμπύλη συνολικής προσφοράς⁵ είναι η συνολική ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών που παράγουν και πωλούν οι επιχειρήσεις σε κάθε επίπεδο τιμών. Παρουσιάζει μια σχέση που εξαρτάται από το χρονικό ορίζοντα που εξετάζεται.

Η καμπύλη συνολικής προσφοράς, στην μακροχρόνια περίοδο είναι κάθετη ενώ στην βραχυχρόνια περίοδο έχει θετική κλίση. Μακροχρόνια περίοδο εννοούμε όταν το ΑΕΠ εξαρτάται από την προσφορά εργασίας, κεφαλαίου και φυσικών πόρων αλλά και από την τεχνολογία έτσι ώστε να μετατραπούν αυτοί οι συντελεστές σε αγαθά. Επειδή το επίπεδο τιμών επηρεάζει αυτούς τους παράγοντες του πραγματικού ΑΕΠ η καμπύλη συνολικής προσφοράς είναι κάθετη. Στην μακροχρόνια περίοδο η εργασία, το κεφάλαιο, οι φυσικοί πόροι και η τεχνολογία καθορίζουν την συνολική ποσότητα αγαθών που προσφέρονται κι

---

⁵ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάντα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ.411-414

έτσι η ποσότητα αυτή είναι ανεξάρτητη από το ύψος του επιπέδου τιμών. Κάθε μεταβολή στην οικονομία που αλλάζει το φυσικό επίπεδο παραγωγής μετατοπίζει την μακροχρόνια καμπύλη της συνολικής προσφοράς.

Όπου S Βραχυχρόνια καμπύλη συνολικής προσφορά

Μια μείωση στο επίπεδο τιμών από το PA στο PB (όπου P Επίπεδο τιμών) μειώνει την προσφερόμενη ποσότητα από το QA στο QB (όπου Q η Ποσότητα προϊόντος).

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2. ΚΑΜΠΥΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

Οι μετατοπίσεις⁶ που προκαλούνται από την εργασία συμβαίνουν όταν στην περίπτωση αυξημένης μετανάστευσης από το εξωτερικό, υπάρχει μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων με αποτέλεσμα η ποσότητα αγαθών που προσφέρεται να αυξηθεί και η μακροχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς να μετατοπιστεί προς τα δεξιά. Στην αντίθετη περίπτωση αν πολλοί εργαζόμενοι μεταναστεύσουν στο εξωτερικό η μακροχρόνια καμπύλη θα μετατοπιστεί προς τα αριστερά.

Στο φυσικό ποσοστό ανεργίας κάθε μεταβολή μετατοπίζει την καμπύλη συνολικής προσφοράς. Όταν το φυσικό ποσοστό ανεργίας αυξηθεί και η παραγωγή μειωθεί, στην περίπτωση που η κυβέρνηση αυξήσει σημαντικά τους κατώτατους μισθούς, θα έχει ως αποτέλεσμα η μακροχρόνια καμπύλη να μετατοπιστεί προς τα αριστερά. Αντίστροφα τώρα, αν μια μεταρρύθμιση του συστήματος ασφάλισης έναντι της ανεργίας ενθαρρύνει τους ανέργους να αναζητήσουν νέες θέσεις εργασίας, το φυσικό ποσοστό θα μειωθεί και η μακροχρόνια καμπύλη θα μετατοπιστεί προς τα δεξιά.

Το κεφάλαιο είναι μια ακόμη αιτία που προκαλεί μετατοπίσεις. Αυτό συμβαίνει γιατί μια αύξηση του κεφαλαίου αυξάνει την παραγωγικότητα και την προσφερόμενη ποσότητα αγαθών με αποτέλεσμα η μακροχρόνια καμπύλη να μετατοπιστεί προς τα δεξιά. Μια μείωση του κεφαλαίου μειώνει την παραγωγικότητα και την προσφερόμενη ποσότητα αγαθών και η μακροχρόνια καμπύλη μετατοπίζεται προς τα αριστερά.

Η παραγωγή εξαρτάται από τους φυσικούς πόρους δηλαδή την γη, τα ορυκτά και τον καιρό. Μια ανακάλυψη, για παράδειγμα ενός νέου ορυκτού θα μετατοπίσει την καμπύλη συνολικής προσφοράς προς τα δεξιά. Μια αλλαγή στις καιρικές συνθήκες που δυσκολεύει την γεωργία θα μετατοπίσει την καμπύλη προς τα αριστερά.

Τέλος, η βελτίωση της τεχνολογίας έχει παίξει πολύ σημαντικό ρόλο στην παραγωγή αλλά και στην οικονομία. Η εφεύρεση του ηλεκτρονικού υπολογιστή έχει βοηθήσει στην παραγωγή περισσότερων αγαθών με δεδομένες ποσότητες εργασίας, κεφαλαίου και φυσικών

⁶ Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh ' Αρχές της Μικροοικονομικής ', (Μετάφραση Γιώργος Ν. Νέζης, Αθήνα, Παπαζήση, 2010) σελ. 156-158

πόρων, με αποτέλεσμα η καμπύλη να μετατοπιστεί δεξιά. Από την άλλη αν η κυβέρνηση επιβάλλει ρυθμίσεις που εμποδίζουν τις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν κάποιο τεχνολογικό εξοπλισμό επειδή είναι επικίνδυνος για τους εργαζομένους, η καμπύλη θα μετατοπιστεί προς τα αριστερά.

Είδαμε λοιπόν αναλυτικά το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, πώς λειτουργεί, ποια είναι τα βασικά συστατικά του και με ποιο τρόπο επηρεάζει και διαμορφώνει την οικονομία μιας χώρας. Σαφές είναι λοιπόν ότι το ΑΕΠ είναι ο πυλώνας της οικονομίας και ακριβώς γι' αυτό χρειάζεται η ανάλυση και η μελέτη του μέσα από τα υποδείγματα της καμπύλης συνολικής ζήτησης και προσφοράς τα οποία αναλύουν τις μετατοπίσεις που συμβαίνουν σε ορισμένες χρονικές περιόδους και τους παράγοντες που τις προκαλούν καθώς η οικονομία είναι αδύνατο να παραμείνει σταθερή. Μέσω αυτών των παραγόντων που εξετάζονται και αναλύονται τρέχει όλη η οικονομία και διαμορφώνεται η οικονομική πολιτική της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η μακροοικονομία έχει ως αντικείμενο την μελέτη της λειτουργίας της οικονομίας. Ασχολείται με τα ευρύτερα μεγέθη της οικονομίας όπως το εθνικό προϊόν, το ποσοστό ανεργίας, τον πληθωρισμό, το επίπεδο επιτοκίων κλπ.. Ενδιαφέρεται για την αλληλεπίδραση μεταξύ των τομέων της οικονομίας, πώς μια αλλαγή ενός τομέα επηρεάζει την λειτουργία ενός άλλου τομέα της οικονομίας. Ασχολείται ακόμη διεξοδικά και με την οικονομική πολιτική, με τα μέτρα και τα εργαλεία που οι κυβερνήσεις και οι σχεδιαστές πολιτικής χρησιμοποιούν για να επηρεάσουν την απόδοση της οικονομίας ή για να αντιμετωπίσουν δυσμενείς οικονομικές καταστάσεις.

Η οικονομία όμως για να λειτουργήσει σωστά χρειάζεται μια οικονομική πολιτική να την κατευθύνει. Οι βασικότεροι αντικειμενικοί σκοποί λοιπόν της οικονομικής πολιτικής είναι η σταθερότητα του γενικού επιπέδου τιμών, η πλήρης απασχόληση, η ισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών, η 'δικαιότερη' διανομή του εισοδήματος, η οικονομική μεγέθυνση, η ορθολογικότερη κατανομή των πόρων μεταξύ των παραγωγικών δραστηριοτήτων και η περιφερειακή ανάπτυξη. Αυτοί οι στόχοι όμως δεν είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους αλλά είναι αναπόσπαστα μέλη που ουσιαστικά περιγράφουν την λειτουργία του οικονομικού συστήματος. Τα μέσα ή αλλιώς εργαλεία της οικονομικής πολιτικής διακρίνονται σε ποσοτικά και ποιοτικά. Τα ποσοτικά περιλαμβάνουν τέσσερις μεγάλες κατηγορίες: Τα Δημοσιονομικά, τα Νομισματικά, τα Πιστωτικά και τα Συναλλαγματικά μέσα και άμεσους ελέγχους, ενώ τα ποιοτικά μέσα είναι οι θεσμικές μεταβολές μέσω των οποίων επιδιώκεται να βελτιωθεί και να γίνει αποτελεσματικότερη η λειτουργία της οικονομίας.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η δημοσιονομική πολιτική⁷ είναι κλάδος της οικονομικής πολιτικής που ασκείται από δημόσιους φορείς. Ουσιαστικά μεταφράζεται στο πώς και που διαθέτει τα χρήματα που έχει το κράτος. Τα μέσα της δημοσιονομικής πολιτικής είναι οι δημόσιες δαπάνες και οι φόροι.

---

⁷Π. Κιόχος, Γ. Παπανικολάου, 'Σύγχρονη Μακροοικονομική. Θεωρία και Πολιτική', (Αθήνα, Σύγχρονη Εκδοτική, 2008), σ. 62-63

Οι δημόσιες δαπάνες χωρίζονται σε δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες, τέτοιες δαπάνες είναι η αύξηση των αμοιβών των δημόσιων υπαλλήλων. Οι δημόσιοι υπάλληλοι πληρώνονται από το κράτος οπότε με αύξηση του μισθού τους επιτυγχάνεται ενδεχομένως καλύτερο βιοτικό επίπεδο συνεπώς υπάρχει μεγαλύτερη κατανάλωση και άρα αύξηση της ζήτησης εγχώριων και εισαγόμενων προϊόντων. Εάν αυτή η ζήτηση είναι μεγάλη, θα αυξηθεί η παραγωγή και η απασχόληση, θα επιτευχθεί λοιπόν ο στόχος της οικονομικής μεγέθυνσης. Άλλες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες είναι οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών του Δημοσίου όπως στρατιωτικές δαπάνες για πολεμικό εξοπλισμό και δαπάνες που χρειάζονται για την ομαλή λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών, σχολείων, νοσοκομείων κλπ. και στις μεταβιβαστικές πληρωμές που είναι μεταβιβάσεις εισοδήματος, όπως για παράδειγμα συντάξεις και διάφορες κοινωνικές εισφορές και μεταβιβάσεις κεφαλαίου όπως δάνεια για απόκτηση πρώτης κατοικίας. Οι δημόσιες δαπάνες προσδιορίζουν το ποσό του ΑΕΠ που καταναλώνεται από το δημόσιο και όχι τους ιδιώτες. Επηρεάζουν το ΑΕΠ γιατί επηρεάζουν μακροχρόνια το συνολικό επίπεδο των δαπανών στην οικονομία.

Οι φόροι⁸ χωρίζονται σε άμεσους φόρους, φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, η οποία είναι προοδευτική, δηλαδή υπάρχει διαφορετικό ποσοστό που πληρώνει κάποιος στο κράτος ανάλογα με το εισόδημά του -όσο μεγαλύτερο το εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη φορολογία- και νομικών προσώπων, η φορολογία των επιχειρήσεων που επιβάλλεται στα συνολικά έσοδα ή κέρδη των ανώνυμων εταιριών, εταιριών περιορισμένης ευθύνης, δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων, συνεταιρισμών κλπ., και σε έμμεσους φόρους δαπάνης, για παράδειγμα ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) που επιβάλλεται με αναλογικούς φορολογικούς συντελεστές στις τιμές πώλησης των προϊόντων, ανάλογα δηλαδή με το προϊόν ή την υπηρεσία, οι οποίοι αφορούν στην συνολική εγχώρια κατανάλωση και στις εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Αν δεν υπήρχε κάποιο είδος ευρέως αποδεκτό για ανταλλαγή με αγαθά και υπηρεσίες θα έπρεπε οι καταναλωτές να στηρίζονται στον αντιπραγματισμό, την ανταλλαγή δηλαδή ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας με κάποιο άλλο, για να αποκτήσουν τα πράγματα που χρειάζονται. Η ύπαρξη λοιπόν του χρήματος⁹ κάνει την ανταλλαγή ευκολότερη. Τα χρήματα ρέουν από άτομο σε άτομο στην οικονομία, διευκολύνοντας την παραγωγή και το εμπόριο. Ουσιαστικά το χρήμα είναι το σύνολο των πραγμάτων σε μια οικονομία που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν γενικά για να αγοράσουν αγαθά και υπηρεσίες. Λειτουργεί ως μέσο συναλλαγής, ως μονάδα μέτρησης και ως μέσο διατήρησης αξίας. Ως μέσο συναλλαγής (medium of exchange), είναι αυτό που δίνουν οι αγοραστές στους πωλητές όταν αγοράζουν αγαθά. Η μεταφορά του χρήματος, επιτρέπει την πραγματοποίηση της συναλλαγής. Ως μονάδα μέτρησης (unit of account), το χρήμα αντιπροσωπεύει το μέτρο που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να ορίσουν τιμές και να καταγράψουν χρέη. Όταν χρειάζεται να μετρηθεί και να καταγραφεί η οικονομική αξία, το χρήμα χρησιμοποιείται ως μονάδα μέτρησης. Το χρήμα ακόμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την μεταφορά αγοραστικής δύναμης από το παρόν στο μέλλον. Όταν ένας πολίτης δέχεται χρήμα για ανταλλαγή κάποιου αγαθού, μπορεί να κρατήσει ή να αποταμιεύσει τα χρήματα, προκειμένου να αγοράσει κάποιο άλλο αγαθό σε μια διαφορετική στιγμή. Το χρήμα βέβαια δεν είναι το μόνο μέσο διατήρησης της αξίας στην οικονομία καθώς

⁸ Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh ' Αρχές της Μικροοικονομικής ', (Μετάφραση Γιώργος Ν. Νέζης, Αθήνα, Παπαζήση, 2010) σελ. 875-878

⁹ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor ' Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες ', (Μετάφραση Ανδριάννα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 271-273

υπάρχουν και άλλα περιουσιακά στοιχεία που μπορεί να βρίσκονται στην κατοχή κάποιου ανθρώπου.

Η ρευστότητα (liquidity), είναι η ευκολία με την οποία ένα περιουσιακό στοιχείο μπορεί να μετατραπεί σε μέσο συναλλαγών στην οικονομία. Κι ενώ το χρήμα είναι το πλέον ρευστό στοιχείο, ρευστά στοιχεία είναι και οι μετοχές και τα ομόλογα, των οποίων η πώληση είναι εύκολη και με μικρό κόστος. Διότι για παράδειγμα η πώληση ενός αυτοκινήτου ή ενός οικοπέδου χρειάζεται περισσότερο χρόνο και τα ρευστά περιουσιακά στοιχεία είναι λιγότερα.

2.1 ΕΙΔΗ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Υπάρχουν διάφορα είδη χρήματος¹⁰ στην οικονομία. Το χρήμα – αγαθό (commodity money) είναι όταν το χρήμα παίρνει την μορφή αγαθού με εσωτερική αξία (intrinsic value), που σημαίνει ότι το αγαθό θα είχε αξία ακόμη και αν δεν είχε την μορφή χρήματος. Για παράδειγμα, ο χρυσός έχει εσωτερική αξία γιατί χρησιμοποιείται στην βιομηχανία και στην κατασκευή κοσμημάτων. Το χρήμα αναγκαστικής κυκλοφορίας ή παραστατικό χρήμα (flat money) είναι το χρήμα που δεν έχει εσωτερική αξία και αναγνωρίζεται μόνο με ένα σχετικό κυβερνητικό διάταγμα. Αυτό εξαρτάται τόσο από τις προσδοκίες και την κοινωνική συνήθεια όσο και από την νομοθεσία και ψηφίζεται: είναι δηλαδή διαταγή κυβέρνησης, η οποία φέρει τις υπογραφές των μελών της κυβέρνησης και του προέδρου της Δημοκρατίας. Για παράδειγμα, τα χάρτινα ευρώ κυκλοφορούν ως χαρτονομίσματα σε 12 Ευρωπαϊκές χώρες επειδή οι κυβερνήσεις τους έχουν αποφασίσει ότι το ευρώ είναι το ισχύον νόμισμα στις οικονομίες τους.

Το χρήμα στην οικονομία μεταφράζεται ως νόμισμα, το οποίο είναι σίγουρα το πιο αποδεκτό μέσο συναλλαγών στην οικονομία και αποτελείται από χαρτονομίσματα και κέρματα. Ωστόσο τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα δεν είναι τα μόνα που αποτελούν χρήμα. Οι πληρωμές¹¹ διαμέσου τραπεζικής χρεωστικής κάρτας που επιτρέπουν την ηλεκτρονική μεταφορά χρημάτων μεταξύ λογαριασμών, η επιταγή που είναι ο πιο αποδεκτός τρόπος μεταφοράς χρημάτων μεταξύ λογαριασμών, παρ' όλο που δεν αποτελούν χρήμα περιλαμβάνουν χρήμα αφού είναι μέσο μεταφοράς χρήματος από τον ένα λογαριασμό στον άλλον. Οι πιστωτικές κάρτες είναι μια μέθοδος αναβαλλόμενης πληρωμής. Η τράπεζα που εξέδωσε την πιστωτική κάρτα πληρώνει το οφειλόμενο ποσό. Ουσιαστικά είναι δανεισμός από την τράπεζα. Το υπόλοιπο σε αυτόν τον λογαριασμό αποτελεί μέρος της ποσότητας χρήματος της οικονομίας. Τέλος, οι καταθέσεις όψεως (demand deposits) είναι τραπεζικοί λογαριασμοί στους οποίους έχουν πρόσβαση οι καταθέτες ανά πάσα στιγμή, συμπληρώνοντας μια επιταγή. Οι καταθέτες δεν μπορούν όμως να εκδίδουν επιταγές ή να χρησιμοποιούν χρεωστικές κάρτες έναντι των αποταμιευτικών τους λογαριασμών, αλλά μπορούν εύκολα να μεταφέρουν ποσά από τους αποταμιευτικούς τους λογαριασμούς σε λογαριασμούς όψεως. Η διαθεσιμότητα των χρημάτων, σε όποια μορφή κι αν βρίσκονται, ρυθμίζεται από την Κεντρική Τράπεζα.

---

¹⁰ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάντα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 273-274

¹¹ Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh ' Αρχές της Μικροοικονομικής ', (Μετάφραση Γιώργος Ν. Νέζης, Αθήνα, Παπαζήση, 2010) σελ. 1006-1007

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι Κεντρικές Τράπεζες είναι φορείς υπεύθυνοι για την λειτουργία του συστήματος. Κάθε χώρα έχει την δική της Κεντρική Τράπεζα. Είναι ένα σύστημα που έχει σχεδιαστεί για να ρυθμίσει την προσφορά χρήματος που διατίθεται στην οικονομία. Έχει την δύναμη να αυξήσει ή να μειώσει την ποσότητα νομίσματος. Αν η Κεντρική Τράπεζα θέλει να αυξήσει την προσφορά χρήματος δημιουργεί νόμισμα έτσι ώστε να αγοράσει ομόλογα¹² στην αγορά ομολόγων. Αν τώρα, θέλει να μειώσει την προσφορά χρήματος πουλάει ομόλογα από το χαρτοφυλάκιό της στο κοινό έτσι ώστε το νόμισμα από τα ομόλογα φεύγει από τα χέρια του κοινού μετά την πώληση.

Ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας είναι πολύ σημαντικός καθώς οι αποφάσεις πολιτικής της ασκούν σημαντική επίδραση στο ρυθμό πληθωρισμού της οικονομίας στην μακροχρόνια περίοδο και στην απασχόληση και παραγωγή της οικονομίας στην βραχυχρόνια περίοδο. Εξαιτίας της σύνδεσης ανάμεσα στην ποσότητα χρήματος στην οικονομία και στον ρυθμό του πληθωρισμού, η Κεντρική Τράπεζα θεωρείται συντελεστής σταθερότητας τιμών.

2.2 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Πληθωρισμός είναι μια κατάσταση στην οικονομία η οποία υποβαθμίζει την αξία του χρήματος. Δηλαδή αυξάνονται σταθερά οι τιμές των προϊόντων και των υπηρεσιών που αγοράζουμε. Βάση πληθωρισμού κάθε χρόνο κατά μέσο όρο οι τιμές των προϊόντων και των υπηρεσιών αυξάνονται και γίνονται πιο ακριβές για τους καταναλωτές, δηλαδή, οι καταναλωτές με τα ίδια χρήματα σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο αγοράζουν λιγότερα αγαθά. Ο πληθωρισμός είναι άμεσο αποτέλεσμα της κοπής χρήματος. Μπορεί να συμβεί εξαιτίας της αλλαγής της σχέσης προσφοράς – ζήτησης, αν ας πούμε αυξηθεί η ζήτηση αυξάνεται και ο πληθωρισμός ή και εξαιτίας του πόσου χρήματος έχει διατεθεί στην αγορά.

Οι τιμές σε μια οικονομία μεταβάλλονται διαρκώς. Το γενικό επίπεδο τιμών αυξάνεται όταν αυξάνεται η συνολική ζήτηση ή όταν μειώνεται η προσφορά. Αναλυτικά, όταν η αύξηση τιμών οφείλεται στην αύξηση της ζήτησης, δημιουργείται ο πληθωρισμός ζήτησης (demand full inflation), η αύξηση δηλαδή των τιμών λόγω αύξησης κόστους ανά μονάδα προϊόντος που οδηγεί σε μείωση προσφοράς (cost – push inflation). Η αύξηση τιμών λόγω αύξησης ζήτησης, μπορεί να οφείλεται σε οποιονδήποτε μεμονωμένο παράγοντα αύξησης συνολικής ζήτησης. Από την άλλη, η μείωση της συνολικής προσφοράς οφείλεται στην μείωση της παραγωγικότητας, την άνοδο του κόστους παραγωγής και την αύξηση του φόρου εισοδήματος των εταιριών που επιβάλλεται από τις κυβερνήσεις. Ωστόσο ο πληθωρισμός έχει να κάνει περισσότερο με την αξία του χρήματος – η οποία συνδέεται άμεσα με τον πληθωρισμό και καθορίζει την προσφορά και ζήτηση – παρά με την αξία των αγαθών. Είναι άλλωστε ένα γενικό φαινόμενο και αφορά την αξία του μέσου συναλλαγών της οικονομίας.

Προσφορά, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι όταν η Κεντρική Τράπεζα πουλά ομόλογα, εισπράττει χρήμα και έτσι συστέλλει την προσφορά χρήματος. Όταν η Κεντρική Τράπεζα αγοράζει κρατικά ομόλογα, πληρώνει χρήματα και αυξάνει την προσφορά

---

¹² Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh ' Αρχές της Μικροοικονομικής ', (Μετάφραση Γιώργος Ν. Νέζης, Αθήνα, Παπαζήση, 2010) σελ. 1008-1011

χρήματος. Ακόμη αν κάποια από αυτά τα χρήματα κατατεθούν σε τράπεζες ο πολλαπλασιαστές χρήματος κάνει αυτές τις συναλλαγές να έχουν ακόμη μεγαλύτερο αποτέλεσμα στην προσφορά του χρήματος.

Η ζήτηση από την άλλη, αντανακλά πόσο πλούτο οι άνθρωποι επιθυμούν να διατηρούν σε ρευστή μορφή. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την ποσότητα χρήματος που ζητείται είναι η ποσότητα χρήματος που οι άνθρωποι κρατούν στο πορτοφόλι τους, πόσο στηρίζονται δηλαδή στις πιστωτικές κάρτες ή πόσο εύκολα βρίσκουν ένα μηχάνημα αυτόματης ανάληψης (ATM). Επίσης η ποσότητα χρήματος που ζητείται επηρεάζεται και από το επιτόκιο που θα μπορούσε να κερδίσει κάποιος χρησιμοποιώντας χρήματα για να αγοράσει ένα έντοκο ομόλογο αντί να το αφήσει στο πορτοφόλι του ή σε κάποιο χαμηλότοκο λογαριασμό ταμειευτηρίου. Τώρα, η πιο σημαντική μεταβλητή που επηρεάζει την ζήτηση χρήματος είναι το μέσο τιμών στην οικονομία. Οι άνθρωποι κρατούν χρήμα επειδή είναι μέσο συναλλαγών και μπορούν να το χρησιμοποιούν για την αγορά αγαθών σε αντίθεση με άλλα περιουσιακά στοιχεία όπως ομόλογα ή μετοχές. Όσο μεγαλύτερες είναι οι τιμές τόσο περισσότερο χρήμα απαιτεί μια συναλλαγή και τόσο περισσότερα χρήματα επιλέγουν να έχουν οι άνθρωποι πάνω τους ή στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς. Ένα υψηλότερο επίπεδο τιμών, μια μικρότερη αξία χρήματος, αυξάνει την ποσότητα ζήτησης του χρήματος. Μακροχρόνια, το γενικό επίπεδο τιμών προσαρμόζεται στο επίπεδο εκείνο όπου η ζήτηση χρήματος ισούται με την προσφορά του. Αν το επίπεδο τιμών βρίσκεται πάνω από το επίπεδο ισορροπίας, οι άνθρωποι αναγκαστικά θα χρειάζεται να έχουν περισσότερα χρήματα απ' όσα έχει δημιουργήσει η Κεντρική Τράπεζα με αποτέλεσμα το επίπεδο τιμών θα πρέπει να μειωθεί για να φέρει σε ισορροπία την προσφορά με την ζήτηση.

2.3 ΑΝΕΡΓΙΑ

Εμφανής προσδιοριστικός παράγοντας του βιοτικού επιπέδου μιας χώρας είναι το ποσοστό της ανεργίας¹³ που παρουσιάζει. Σε κάθε οικονομία υπάρχει ένας αριθμός ατόμων ο οποίος χωρίζεται σε οικονομικά ενεργό, τα άτομα που είναι σε θέση να εργαστούν και ταυτόχρονα το επιθυμούν και σε οικονομικά μη ενεργό, τα άτομα που δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να εργαστούν. Το σύνολο των ατόμων που είναι σε θέση και θέλουν να εργαστούν αλλά δεν μπορούν να βρουν εργασία αποτελούν το ποσοστό ανεργίας.

Το φυσικό ποσοστό ανεργίας είναι εκείνο, που συνήθως υπάρχει σε μια οικονομία ενώ η κυκλική ανεργία είναι οι διακυμάνσεις που εμφανίζονται γύρω από το φυσικό ποσοστό ανεργίας από χρόνο σε χρόνο. Η ανεργία που προκύπτει από την διαδικασία ισορρόπησης εργαζομένων και θέσεων εργασίας ονομάζεται εργασία τριβής. Προκύπτει γιατί χρειάζεται χρόνος ώστε οι εργαζόμενοι να αναζητήσουν τις θέσεις εργασίας που είναι πιο κατάλληλες γι αυτούς. Η κυβερνητική πολιτική προσπαθεί να διευκολύνει την αναζήτηση εργασίας με διάφορους τρόπους όπως μέσω κρατικών υπηρεσιών απασχόλησης ή μέσω των γραφείων εργασίας τα οποία παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις κενές θέσεις εργασίας. Ακόμη, μέσω δημοσίων προγραμμάτων εκπαίδευσης που έχουν ως στόχο την διευκόλυνση της μετάβασης των εργαζομένων από φθίνουσες βιομηχανίες σε ανερχόμενες αλλά και με την βοήθεια στις μη προνομιούχες ομάδες προς αποφυγή της φτώχειας. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος της αναζήτησης εργασίας στην οικονομία γίνεται χωρίς την παρέμβαση της κυβέρνησης. Διαφημίσεις σε εφημερίδες, ιστοσελίδες θέσεων εργασίας στο διαδίκτυο, οι κυνηγοί

---

¹³ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάντα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 241-242

ταλέντων, η προφορική πληροφόρηση είναι ορισμένοι τρόποι διάδοσης πληροφοριών για κενές θέσεις εργασίας.

Όπως είδαμε παραπάνω, είναι σαφές ότι κάθε χώρα έχει σαν κύριο σκοπό της την οικονομική ευημερία της. Χρειάζεται να υπάρχει ρευστότητα χρήματος, να μην υπάρχει ανεργία και να υπάρχουν συναλλαγές σε αγαθά και υπηρεσίες ώστε να επιτευχθεί η οικονομική ευημερία. Μέσω την διαφόρων ειδών χρήματος και ενός ιδρύματος, Κεντρική Τράπεζα, σχεδιασμένο να ρυθμίζει την προσφορά χρήματος που διατίθεται στην οικονομία, το χρήμα μεταφέρεται και επιτυγχάνεται η ρευστότητα. Η απόκτηση βέβαια χρημάτων γίνεται κατά κύριο λόγο μέσω της εργασίας. Οι κάτοικοι λοιπόν που εργάζονται είναι οικονομικά ενεργοί και συμβάλλουν στην οικονομία της χώρας. Υπάρχουν όμως και εκείνοι που δεν βρίσκουν εργασία ενώ είναι σε θέση και θέλουν να εργαστούν και αποτελούν το ποσοστό ανεργίας της χώρας. Το ποσοστό αυτό για αποφυγή της φτώχειας πρέπει να φροντίζουν οι χώρες να το κρατάνε σε όσο το δυνατόν χαμηλότερα επίπεδα. Βέβαια εκτός από τους κατοίκους ατομικά, κύριο ρόλο στην οικονομία έχει και το κράτος. Υπεύθυνη για την οικονομία του κράτους είναι η δημοσιονομική πολιτική, που ασχολείται ουσιαστικά με τα έσοδα και τα έξοδά του. Τις δημόσιες δαπάνες που έχει όπως τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων, τις αγορές αγαθών και προϊόντων του Δημοσίου, τα γενικά έξοδα του κράτους αλλά και την φορολογία τόσο των πολιτών όσο και των επιχειρήσεων και γενικά με όλους τους φόρους που επιβάλλονται στην κοινωνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ζώνη του νομίσματος είναι μια γεωγραφική περιοχή στην οποία ένα κοινό νόμισμα κυκλοφορεί ως μέσο συναλλαγής. Τώρα, η Νομισματική Ένωση (ONE) υπό αυστηρή έννοια είναι μια ομάδα χωρών που έχουν υιοθετήσει οριστικά και αμετάκλητα σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των διάφορων νομισμάτων τους.

ΖΩΝΗ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Το 1990 μια ομάδα από ευρωπαϊκά κράτη αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τα εθνικά τους νομίσματα και να χρησιμοποιήσουν ένα νέο κοινό νόμισμα που ονομάστηκε ευρώ, συμμετέχοντας στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁴ ή αλλιώς ONE. Δώδεκα χώρες που έχουν ενταχθεί στην ONE χρησιμοποιούν το κοινό νόμισμα ευρώ. Βασικά στοιχεία σχηματισμού της ONE είναι αρχικά η συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, ή αλλιώς Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συνθήκη αυτή καθιέρωσε διάφορα κριτήρια για την ένταξη στην προτεινόμενη νομισματική ένωση. Τα κράτη – μέλη έπρεπε να αποκριθούν σε συγκεκριμένα αυστηρά κριτήρια, όπως δημοσιονομικό έλλειμμα που να μην υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ, μια αναλογία δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ που να μην υπερβαίνει το 60% σε συνδυασμό με χαμηλό πληθωρισμό και επιτόκια που πλησίαζαν στον μέσο όρο της Ε.Ε. Επίσης καθιέρωσε ένα χρονοδιάγραμμα για την εισαγωγή του νέου κοινού νομίσματος και κανόνες που αφορούσαν την Ίδρυση μιας Κεντρικής Τράπεζας. Το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα εγκαινιάστηκε την 1^η Ιανουαρίου του 1999. Η περίοδος που μεσολάβησε από τις αρχές του 1999 έως τις αρχές του 2002 ήταν μια μεταβατική φάση, με τα εθνικά νομίσματα να

---

¹⁴ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάντα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 521-522

κυκλοφορούν ακόμη εντός των χωρών της ευρωζώνης και τις τιμές στα καταστήματα να αναγράφονται και σε ευρώ και σε τοπικό νόμισμα.

Την 1^η Ιανουαρίου του 2002, κυκλοφόρησαν τα πρώτα χαρτονομίσματα και κέρματα του ευρώ και μέσα σε λίγους μήνες η μετάβαση στο ευρώ ως το ενιαίο μέσο συναλλαγών είχε ολοκληρωθεί σε ολόκληρη την ευρωζώνη.

ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ

Άμεσο όφελος¹⁵ ενός κοινού νομίσματος είναι ότι διευκολύνει το εμπόριο¹⁶ μεταξύ των χωρών – μελών και υπάρχει μια μείωση στο κόστος συναλλαγής στο εμπόριο μεταξύ των μελών της ζώνης κοινού νομίσματος. Ένα από τα οφέλη είναι η εξάλειψη του κόστους συναλλαγής. Όταν δύο χώρες με κοινό νόμισμα εισάγουν προϊόντα, αυτή που τα εισάγει δεν είναι υποχρεωμένη να πληρώσει την τράπεζα γιατί μπορεί απλά να πληρώσει σε ευρώ. Ο τραπεζικός τομέας ωστόσο χάνει την προμήθεια που κανονικά θα χρέωνε για την μετατροπή των νομισμάτων αλλά αυτό δεν επηρεάζει το γεγονός ότι η μείωση του κόστους συναλλαγής είναι καθαρό όφελος. Κι αυτό γιατί η πληρωμή ενός κόστους για την μετατροπή των νομισμάτων είναι μια αντισταθμιζόμενη απώλεια. Απώλεια γιατί οι εταιρίες πληρώνουν το κόστος συναλλαγής αλλά δεν αποκτούν τίποτα σε αντάλλαγμα. Ένα ακόμη όφελος για τα κράτη – μέλη του κοινού νομίσματος προκύπτει από την μείωση διάκρισης των τιμών όταν επικρατεί ένα κοινό νόμισμα. Δηλαδή όταν υπάρχει ένα κοινό νόμισμα είναι δύσκολο να κρύψει κάποιος τις διαφορές των τιμών μεταξύ των χωρών. Η διάκριση των τιμών έχει μια μη αντισταθμιζόμενη απώλεια για την κοινωνία, οπότε αυτό αποτελεί ένα επιπλέον όφελος από ένα κοινό νόμισμα. Ωστόσο η ΟΝΕ δεν δείχνει να μπορεί να εξαλείψει την διάκριση τιμών μεταξύ των χωρών. Κι αυτό γιατί για προϊόντα όπως π.χ. τα λαχανικά, το ενιαίο νόμισμα δεν αποτελεί κίνητρο για την σύγκλιση των τιμών μεταξύ της ζώνης κοινού νομίσματος. Κανείς δεν θα ταξίδευε σε μια άλλη χώρα για την αγορά λαχανικών επειδή οι τιμές εκεί είναι χαμηλότερες. Θα αγόραζαν ενδεχομένως αν είχαν προγραμματισμένο ταξίδι στην χώρα αλλά δεν θα ταξίδευαν εκ νέου αποκλειστικά και μόνο για την αγορά τους. Και τα μεγάλα αντικείμενα όμως, όπως ηλεκτρονικά αγαθά ή οικιακές συσκευές, όπου το κόστος συναλλαγής μπορεί να είναι χαμηλότερο ως ποσοστό τιμής του εξεταζόμενου αγαθού, είναι δύσκολο να πωληθούν καθώς υπάρχει ο κίνδυνος να χρειαστεί η επιστροφή στην χώρα και σε περίπτωση βλάβης ή επισκευής να μην μπορεί να πραγματοποιηθεί αλλού παρά μόνο στην χώρα προέλευσης του αγαθού.

Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες μπορεί να διακυμαίνονται σημαντικά σε καθημερινή βάση. Πριν την ΟΝΕ οι χώρες που εισήγαγαν αγαθά από άλλες χώρες με παράδοση τριών μηνών για παράδειγμα, ανησυχούσαν για το πόσο θα άξιζε το νόμισμά τους μετά από τρεις μήνες και πόσο θα ήταν εν τέλει το συνολικό κόστος του αγαθού αυτού. Αυτή η αβεβαιότητα ήταν πιθανό να αποτρέψει την εισαγωγή και αντίθετα να οδηγούσε την χώρα στην πώληση τοπικών αγαθών με αποτέλεσμα να χαθούν τα οφέλη του εμπορίου και να μειωθεί η οικονομική ευημερία. Η μείωση της συναλλαγματικής αβεβαιότητας μπορεί επίσης να επηρεάσει τις επενδύσεις στην οικονομία ειδικά για τις εταιρίες που εξάγουν ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής τους σε άλλες χώρες της ευρωζώνης. Η μειωμένη αβεβαιότητα σημαίνει ότι η εταιρία θα είναι σε θέση να προγραμματίσει το μέλλον με μικρότερο κίνδυνο κι έτσι τα επενδυτικά σχέδια, όπως η κατασκευή νέων εργοστασίων, να μοιάζουν λιγότερο

---

¹⁵ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάντα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 526-527

¹⁶ Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh ' Αρχές της Μικροοικονομικής ', (Μετάφραση Γιώργος Ν. Νέζης, Αθήνα, Παπαζήση, 2010) σελ. 897-900

ρισοκίνδυνα. Μια αύξηση της επένδυσης θα ωφελήσει ολόκληρη την οικονομία γιατί έτσι θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη οικονομική μεγέθυνση.

Εκτός όμως από τα οφέλη που προκύπτουν από ένα κοινό νόμισμα υπάρχει και το κόστος¹⁷ της ενέργειας αυτής. Το μεγαλύτερο κόστος είναι ότι η χώρα αυτή πρέπει να εγκαταλείψει το εθνικό της νόμισμα με συνέπεια την εγκατάλειψη της ελευθερίας να καθορίζει μόνη της την νομισματική πολιτική της και την δυνατότητα της μακροοικονομικής προσαρμογής που προκύπτει από τις μεταβολές στην εξωτερική αξία του νομίσματός της. Αν τα κράτη της ευρωζώνης έχουν μόνο ένα νόμισμα μπορούν να έχουν μόνο μία νομισματική πολιτική η οποία ορίζεται και εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Επειδή υπάρχει μόνο ένα νόμισμα, δεν μπορεί να υπάρχουν διαφορετικά επιτόκια σε διαφορετικές χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) αποτελείται από δημοκρατικές ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες έχουν δεσμευτεί να εργαστούν μαζί για την ειρήνη και την ευημερία. Όπως βλέπουμε στο κεφάλαιο αυτό, η Ε.Ε. έχει μια ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, με κοινό νόμισμα, το ευρώ, ως μέσο συναλλαγής στην οποία η εργασία, το κεφάλαιο, τα αγαθά αλλά και οι υπηρεσίες μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα μεταξύ των χωρών – μελών, απομακρύνοντας τα εμπόδια του εμπορίου μεταξύ τους. Μια πολύ καλή συνθήκη για την οικονομία και τις καλές σχέσεις μεταξύ των χωρών. Μια τέτοια όμως κατάσταση δεν θα μπορούσε να μην έχει και κόστος εκτός από οφέλη, όπως είναι η απώλεια της νομισματικής αυτονομίας της κάθε χώρας. Κι ενώ σε όλες τις ενέργειες και τις αποφάσεις υπάρχουν και οφέλη και κόστη, καλό θα ήταν να αντισταθμίζονται για το συνολικό καθαρό όφελος της οικονομίας και των χωρών γενικότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ο κρατικός προϋπολογισμός είναι τα δημόσια έσοδα και τα όρια των εξόδων του κράτους για το επόμενο οικονομικό έτος. Αποτελεί την κυριότερη μορφή έκφρασης της δημοσιονομικής πολιτικής. Προσδιορίζει τα κονδύλια και τους τρόπους που θα διατεθούν στο προσεχές έτος. Τυπικά ο κρατικός προϋπολογισμός είναι νόμος του κράτους διότι ψηφίζεται στην βουλή. Ουσιαστικά όμως, αποτελεί διοικητική πράξη γιατί η ψήφισή του δεν θεσπίζει κανόνες δικαίου αλλά παρέχει τυπική συναίνεση της Νομοθετικής Εξουσίας προς την Εκτελεστική. Ο κρατικός προϋπολογισμός αποτελείται από τον «Τακτικό Προϋπολογισμό» που περιλαμβάνει στο σκέλος των εσόδων όλα τα έσοδα του κράτους πλην αυτών που προέρχονται από την εκμετάλλευση των δημοσίων επενδύσεων και ορισμένων εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο σκέλος των εξόδων, όλες τις δαπάνες του κράτους, εκτός από αυτές που διατίθενται για δημόσιες επενδύσεις. Τέλος ο Γενικός Προϋπολογισμός είναι η εκτίμηση του συνόλου των εσόδων και των εξόδων του κράτους για το επόμενο έτος. Είναι η κυριότερη έκφραση του ενιαίου προϋπολογισμού. Απεικονίζει άλλωστε όλα τα έσοδα και τα έξοδα μιας δημόσιας οικονομίας. Κομμάτι του γενικού προϋπολογισμού είναι και οι προϋπολογισμοί διάφορων αποκεντρωμένων δημοσίων υπηρεσιών.

4.1 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Η διαφορά ανάμεσα στα αθροίσματα των δημοσίων δαπανών για κατανάλωση και επένδυση και των φορολογικών εσόδων, ουσιαστικά τι δίνει και τι παίρνει το κράτος, ονομάζεται

---

¹⁷ Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor 'Αρχές Οικονομικής Θεωρίας. Με αναφορές στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες', (Μετάφραση Ανδριάννα Σακκά, Αθήνα, Gutenberg, 2010) σελ. 528

πρωτογενές υπόλοιπο του κρατικού προϋπολογισμού. Ο κρατικός προϋπολογισμός μπορεί να είναι ελλειμματικός, ισοσκελισμένος ή πλεονασματικός, αν το πρωτογενές υπόλοιπο είναι αντίστοιχα αρνητικό, ίσο με το μηδέν ή θετικό.

Μια αύξηση πρωτογενούς ελλείμματος οδηγεί σε αύξηση προϊόντος και απασχόλησης (όταν οι δαπάνες πάνε σε επενδύσεις έργων ή υποδομών), σε αύξηση επιτοκίων και εν συνεχεία σε εκτόπιση των ιδιωτικών επενδύσεων. Υπάρχουν τέσσερις τρόποι να καλυφθεί το πρωτογενές έλλειμμα. Ο πρώτος τρόπος είναι όταν το Υπουργείο Οικονομικών μειώνει τις καταθέσεις όψεως που διατηρεί το κράτος σε λογαριασμούς και σε εμπορικές τράπεζες. Έτσι αυξάνονται τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία των ιδιωτών και παράλληλα μειώνονται τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία του δημοσίου. Καθαρά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία είναι οι μετοχές, τα ομόλογα, είτε κρατικά είτε εταιρικά, αλλά και οι επενδύσεις σε αμοιβαία κεφάλαια. Ο δεύτερος τρόπος είναι όταν το Υπουργείο Οικονομικών πωλεί κρατικά ομόλογα στο μη τραπεζικό κοινό. Τα χρήματα από την πώληση, από τους ιδιώτες πάνε στο δημόσιο. Η τιμή των ομολόγων μειώνεται και το επιτόκιο αυξάνεται. Δηλαδή το Υπουργείο Οικονομικών δανείζεται από το μη τραπεζικό κοινό μέσω ομολόγων αλλά με τόκο. Όταν το κράτος δαπανήσει το ανώτερο εισπραχθέν ποσό τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία αυξάνονται. Αυξάνονται γιατί εισπράττουν το επιτόκιο και μέσω των ομολόγων υπάρχει κίνηση στην αγορά. Γίνονται μετοχές ή επενδύσεις, φόροι, προϊόντα ή υπηρεσίες. Για παράδειγμα το κράτος πουλάει το ομόλογο 900€ αλλά ο ιδιώτης στο τέλος θα εισπράξει 1100€. Ο τρίτος τρόπος είναι όταν το κράτος πωλεί κρατικές ομολογίες σε εμπορικές τράπεζες. Εδώ μεταβάλλεται η σύνθεση του χαρτοφυλακίου, των χρημάτων και των ομολόγων, δηλαδή των εμπορικών τραπεζών. Υπάρχει λοιπόν μείωση χορηγήσεων δανείων γιατί οι τράπεζες δανείζουν ουσιαστικά όσα λεφτά έχουν. Για παράδειγμα αν η τράπεζα είχε 100€ και το κράτος πήρε 50€ τώρα η τράπεζα έχει 50€ ομόλογα και 50€ μετρητά. Άρα μπορεί να δανείσει τα 50€ που μένουν μετρητά. Κι έτσι αυτό έχει ως αποτέλεσμα την μείωση δανείων. Ο τέταρτος και τελευταίος τρόπος είναι όταν το κράτος πωλεί ομόλογα στην Κεντρική Τράπεζα με παράλληλη πίστωση του λογαριασμού των καταθέσεων όψεως που διατηρεί σε αυτήν, όσο είναι το ποσό του δανεισμού. Δεν υπάρχει η υποχρέωση επιστροφής του ποσού του δανείου έστω και άτοκα. Το ποσό του δανείου χρησιμοποιείται ή πιο απλά το Υπουργείο Οικονομικών εκδίδει καινούργιο χαρτονόμισμα.

4.2 ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Το δημόσιο χρέος είναι το άθροισμα όλων των ετήσιων ελλειμμάτων του προϋπολογισμού στην ιστορία μιας χώρας. Σε μια συνετή πολιτική, ελλείμματα υπάρχουν κατά την διάρκεια περιόδων οικονομικής ύφεσης (κακής οικονομικά περιόδου) και πλεόνασμα κατά την διάρκεια της άνθισης. Οι κυβερνήσεις ακολουθούν αυτήν την πολιτική κατά την διάρκεια της ύφεσης αλλά την αγνοούν κατά την περίοδο της οικονομικής άνθισης με αποτέλεσμα να μην δημιουργούν πλεόνασμα για να αντισταθμίσουν τα ελλείμματα. Για να καλύψουν τα ετήσια ελλείμματα οι κυβερνήσεις πωλούν κρατικά ομόλογα κάθε χρόνο, δηλαδή δανείζονται. Όταν οι πολίτες στο εσωτερικό της χώρας αγοράζουν τα ομόλογα αυτά τότε τα ομόλογα απορροφούν ένα μέρος των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών κι έτσι μειώνουν το ποσό των αποταμιεύσεων που είναι διαθέσιμες για την χρηματοδότηση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα.

Οι τράπεζες τα χρήματά τους τα έχουν από τις αποταμιεύσεις. Οπότε οι τράπεζες δεν έχουν τους απαιτούμενους πόρους γιατί οι πολίτες παίρνουν τα χρήματά τους για να αγοράσουν ομόλογα. Τα χρήματα για τα ομόλογα πάνε κατευθείαν στον λογαριασμό του κράτους κι έτσι

δεν μένει τίποτα στις τράπεζες από την πώληση των ομολόγων. Υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ κυβέρνησης και επιχειρήσεων για την χορήγηση των διαθέσιμων αποταμιεύσεων των νοικοκυριών κι αυτό γιατί τα νοικοκυριά παίρνουν τις αποταμιεύσεις τους για την αγορά ομολόγων και όχι για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών από διάφορες επιχειρήσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η κυβέρνηση να εκτοπίζει από την αγορά κεφαλαίων τις επιχειρήσεις και έτσι να μειώνεται η επένδυση. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει αύξηση του δημοσίου δανεισμού και αύξηση του δημοσίου χρέους.

Τα κρατικά ομόλογα αγοράζονται και από πολίτες ή χρηματοοικονομικούς οργανισμούς άλλων χωρών. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει μεγάλη εκτόπιση των εγχώριων επιχειρήσεων από την αγορά κεφαλαίων και οι επενδύσεις των επιχειρήσεων δεν επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό. Όμως οι επόμενες γενιές θα πληρώνουν μεγαλύτερους φόρους για να πληρωθούν οι τόκοι των ομολόγων που αγόρασαν οι πολίτες ή οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί άλλων χωρών. Για να σταματήσει η αύξηση δημοσίου χρέους το ετήσιο έλλειμμα πρέπει να μηδενισθεί και για να μειωθεί το δημόσιο χρέος πρέπει ο κρατικός προϋπολογισμός να έχει πλεόνασμα.

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός ενός κράτους αποτελεί το θεμελιώδες στοιχείο της οικονομίας του όπως είδαμε στο κεφάλαιο αυτό. Μας δίνει την συνοπτική εικόνα των οικονομικών του δημοσίου τομέα ανά έτος. Μετράει τις δημόσιες δαπάνες και τα δημόσια έξοδα του κράτους τα οποία είναι σημαντικά για το εθνικό εισόδημα καθώς ο δημόσιος τομέας επιδρά στο σύνολο της οικονομίας. Την βαρύτητά του άλλωστε την βλέπουμε στο γεγονός ότι είναι νόμος ο οποίος ψηφίζεται στην Βουλή. Όταν ο ευρύτερος δημόσιος τομέας συμπεριλαμβανομένων Κυβέρνησης, περιφέρειας, δήμων κλπ οφείλει, δημιουργείται το Δημόσιο Χρέος, δημιουργείται λοιπόν έλλειμμα στον Κρατικό Προϋπολογισμό το οποίο δεν βοηθάει καθόλου την οικονομία της εκάστοτε χώρας καθώς οι Κυβερνήσεις για να καλύψουν το ετήσιο έλλειμμα αυτό δανείζονται πουλώντας κρατικά ομόλογα, το οποίο έχει αντίκτυπο τόσο στα νοικοκυριά όσο στις τράπεζες και στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα. Οι κυβερνήσεις λοιπόν πρέπει να κατανέμουν τα έσοδα και τα έξοδά τους με τέτοιο τρόπο ώστε το ετήσιο έλλειμμα να είναι μηδενικό και η οικονομία να μην αντιμετωπίζει προβλήματα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2010 – 2015

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

‘Ο τουρισμός είναι ένα κοινωνικό, ψυχολογικό και οικονομικό φαινόμενο που προκύπτει από την δράση και την αντίδραση των παραγόντων τουρίστας, επισκέπτης, κοινωνία προορισμού, τουριστική επιχείρηση, κράτος’ (Makinston &Goeldner, 1990).

Ο τουρισμός είναι ένας βασικός πυλώνας ανάπτυξης, μια πολύ μεγάλη βιομηχανία και σημαντικότερη πηγή εσόδων για τις διάφορες τουριστικές χώρες, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, με μεγάλη συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης καθώς ακόμη ενισχύει εκτός των άλλων και την ψυχολογία των κατοίκων της χώρας. Δεν είναι τυχαίο που υπάρχουν διάφορες μορφές τουρισμού όπως: ο Εναλλακτικός τουρισμός, που προσελκύει τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα (Αγροτουρισμός, Ιατρικός τουρισμός, Οικοτουρισμός κλπ.), ο Μαζικός τουρισμός, μεγάλος

αριθμός τουριστών που απαιτεί επενδύσεις μεγάλης κλίμακας, ο Διεθνής τουρισμός κλπ. Εκτός των άλλων είναι μια από τις καλύτερες και αποτελεσματικότερες μορφές ψυχαγωγίας καθώς ο τουρίστας επισκεπτόμενος κάποιον προορισμό αποκτά εμπειρίες, διευρύνει τις γνώσεις του, δοκιμάζει καινούργια πράγματα και βλέπει πώς λειτουργούν και συμπεριφέρονται άλλοι πολιτισμοί.

Παρ' όλη την τεράστια σημασία που έχει ο τουρισμός όμως δεν υπάρχει καθορισμένη τουριστική πολιτική. Η εκάστοτε πολιτική ηγεσία της Ελλάδας, συνήθως υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο του τουρισμού στην οικονομία, χωρίς να διαθέτει μια ολοκληρωμένη τουριστική πολιτική, με μακροχρόνια προοπτική και σε σταθερό πλαίσιο που να είναι αρμονικά συνδεδεμένη με τους άλλους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Χρονικά, η τουριστική πολιτική ξεκινάει με την μεταπολεμική ραγδαία τουριστική ανάπτυξη, αναγκάζοντας το κράτος να φτιάξει μια σειρά θεσμικών παρεμβάσεων που επηρέασαν άμεσα τον Τουριστικό Τομέα. Βεβαίως υπήρξαν αρκετές δυσκολίες στην διαμόρφωση τουριστικής πολιτικής και αυτό αναμφίβολα είναι μια από τις βασικές αιτίες προβλημάτων της τουριστικής ανάπτυξης. Η τουριστική πολιτική τον καιρό αυτόν ασκούσαν από διαφορετικά υπουργεία και αυτό ήταν κάτι που επηρέασε την πορεία της. Δεν ήταν όμως το μόνο, καθώς και άλλοι παράγοντες επηρέασαν την πορεία της τουριστικής πολιτικής, όπως ήταν οι φορείς που εμπλέκονται στις διαδικασίες τουριστικής ανάπτυξης, τα επαγγελματικά σωματεία και οργανώσεις και οι tour operators που έδιναν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της χώρας στο εξωτερικό.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΕΟΤ

Ένας κύριος και πολύ σημαντικός, ειδικά μεταπολεμικά φορέας θεσμικής εκπροσώπησης του Ελληνικού τουρισμού είναι ο ΕΟΤ¹⁸. Δημιουργείται το 1919 ως γραφείο Ξένων και Εκθέσεων το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Η συστατική όμως ίδρυση του γίνεται το 1929 οπότε και ονομάζεται Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού. Το 1936 μετατρέπεται σε Υφυπουργείο Τύπου και Τουρισμού, αλλά ο πόλεμος σταματάει απότομα την δράση του. Την μεταπολεμική περίοδο, το 1945, ιδρύεται η Γενική Γραμματεία Τουρισμού και τέλος το 1950 γίνεται επανίδρυση του ΕΟΤ. Ο ΕΟΤ κυριάρχησε μεταπολεμικά ως επίσημος κρατικός φορέας στην άσκηση της επίσημης κρατικής πολιτικής στον τουρισμό. Οι δραστηριότητες του ΕΟΤ κατά την μεταπολεμική περίοδο ήταν: ο σχεδιασμός της τουριστικής πολιτικής, η προβολή της χώρας σε Ελλάδα και εξωτερικό, η οργάνωση και διαχείριση του τουριστικού τομέα, ο συντονισμός των τουριστικών δραστηριοτήτων, η κατασκευή και εκμετάλλευση των έργων τουριστικής ανάπτυξης καθώς και η διοργάνωση τουριστικών εκδηλώσεων.

Ο ΕΟΤ ακόμη είχε και πολύ κρίσιμες αρμοδιότητες όπως την εποπτεία της λειτουργίας όλων των τύπων ξενοδοχειακών καταλυμάτων της χώρας (τιμές, χορήγηση αδειών λειτουργίας), την εποπτεία στις σχολές ξεναγών και στις σχολές τουριστικών επαγγελματιών, την οργάνωση και εποπτεία πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, την διαφήμιση και προβολή της Ελλάδας στο εξωτερικό (οργάνωση εκδηλώσεων, διαφημιστικές καμπάνιες), την συνολική μέσω Υπηρεσιών Εξωτερικού εκπροσώπηση του ελληνικού τουριστικού τομέα και τέλος διαφορετικά νομοθετικά πλαίσια για εκμετάλλευση σημαντικής περιουσίας. Η περιουσία αυτή ήταν ξενοδοχεία, κάμπινγκ, ακτές, τουριστικά περίπτερα, μαρίνες, ιαματικές πηγές, εστιατόρια, αναψυκτήρια, καζίνο, παραδοσιακοί ξενώνες, χιονοδρομικά κέντρα.

---

¹⁸ Πάρις Α. Τσάρτας, 'Ελληνική Τουριστική Ανάπτυξη – χαρακτηριστικά, διερευνήσεις, προτάσεις', (1^η έκδοση, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 2010) σ. 117-126, σ. 133-142

Η τουριστική πολιτική έδωσε ιδιαίτερη σημασία ήδη από την δεκαετία του '50, στην θεσμοθέτηση επενδυτικών νόμων. Η πολιτική των επενδύσεων όμως είχε εκτός από την οικονομία, σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις και στην χωροταξική διάρθρωση των τουριστικών περιοχών. Αναλυτικά και με χρονική σειρά όμως ας εξετάσουμε την περίοδο 1950-1974.

Το κράτος εμφανίζεται σαν ιδιώτης επενδυτής κυρίως μέσω επενδύσεων του ΕΟΤ στην δεκαετία 1950-1965. Μέχρι όμως και τις αρχές το '60 οι ιδιώτες επενδυτές απέχουν από τουριστικές επενδύσεις. Τότε εμφανίζεται η πολιτική επενδύσεων δηλαδή το κράτος επενδύει σε σημαντικά έργα υποδομής και αναδρομής όπως σε αεροδρόμια, λιμάνια, οδικές αρτηρίες. Έτσι επιτυγχάνεται μια αλματώδης ανάπτυξη τουρισμού τις επόμενες δεκαετίες. Και ο δημόσιος τομέας όμως συμβάλλει στον τουρισμό είτε με τις δημόσιες επενδύσεις είτε με την χορήγηση δανείων στους ιδιώτες επαγγελματίες. Υπάρχει όμως ακόμη ένα βασικό πρόβλημα της τουριστικής πολιτικής και αυτό δεν είναι άλλο από την απουσία στρατηγικού σχεδιασμού. Δεν εκτιμούνται σημαντικά περιβαλλοντικά και χωροταξικά προβλήματα. Ενισχύεται έτσι συστηματικά η περαιτέρω στρόφη των επενδύσεων στους νόμους με σημαντική τουριστική ζήτηση. Γίνεται λοιπόν μια διαφοροποίηση σε ζώνες υψηλής τουριστικής ανάπτυξης και σε ζώνες ελάχιστα ανεπτυγμένες.

Κατά την διάρκεια της δικτατορίας (1967-1974) παρουσιάζεται μια μεγάλη επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Το τέλος της δικτατορίας βρίσκει γνωστές τουριστικά περιοχές με περισσότερες μεν υποδομές αλλά και πολλά οικονομικά και χωροταξικά προβλήματα. Δεδομένη πλέον φαίνεται η ανισοκατανομή της τουριστικής ανάπτυξης. Είναι λοιπόν η πρώτη κρίσιμη περίοδος και αυτό γιατί υπάρχει απουσία στρατηγικής και κρατικής πολιτικής στον τουρισμό με τα αποτελέσματα δυσμενή και άγνωστα.

Την περίοδο 1975-2005 κυριαρχεί η πολιτική των επενδύσεων ακόμη. Γίνεται μια μαζικοποίηση τουριστικής υποδομής στις τουριστικές περιοχές. Ένα πενταετές πρόγραμμα μέχρι το 1980 οικονομικής ανάπτυξης και νομοθεσιών περί κινήτρων, αποσκοπεί καθαρά σε επενδύσεις μικρής κλίμακας στον τουρισμό αλλά και ανάπτυξη μέσω τουριστικών επενδύσεων στις προβληματικές ή μειονεκτικές περιοχές. Το 1983-1987 γίνεται αναφορά στην ανάγκη να δοθεί έμφαση στον τουρισμό. Το 1980 έως και το 2000 αρχίζουν οι προσπάθειες για ανάπτυξη των ειδικών κι εναλλακτικών μορφών τουρισμού επιδιώκοντας μια τουριστική πολιτική η οποία όμως δεν συνδέεται θεσμικά. Γίνονται ακόμη προσπάθειες για να αναστραφεί η τάση επενδύσεων σε τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές με κίνητρα και επιδοτήσεις, ωστόσο δεν επιτεύχθηκε ο στόχος αυτός και επικράτησε μια ανισότητα στην ανάπτυξη του τουρισμού σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Η περίοδος όμως 1986-2006 ήταν κατά κύριο λόγο μια Ευρωπαϊκή περίοδος. Καταγράφεται μια αύξηση χρηματοδότησης του τουρισμού και του πολιτισμού αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Έτσι η δεκαετία του '80 χαρακτηρίστηκε ως δεκαετία κρίσης τουριστικής πολιτικής.

Μετά το 1985 καθοριστική για την Ελληνική τουριστική πολιτική ήταν η Ευρωπαϊκή Κοινοτική Πολιτική, η οποία το 1986 έδωσε κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την επέκταση του τουρισμού. Δεν ήταν όμως το μόνο. Η Ευρωπαϊκή Κοινοτική Πολιτική ως πρότυπο με την πολιτική που επικρατούσε έδωσε ώθηση για την βελτίωση της τουριστικής πληροφόρησης και προστασίας, για την βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας στον τουρισμό και αντιμετώπιση των προβλημάτων του τομέα. Επίσης ώθησε προς την βελτίωση της τουριστικής επέκτασης σε χώρο και χρόνο αλλά και την βελτίωση του προσανατολισμού των διαρθρωτικών πόρων για τον τουρισμό. Τέλος, βοήθησε στην διευκόλυνση των τουριστικών μέσων στην Κοινότητα.

Το 1990 ξεκινάει σιγά σιγά η δημιουργία καζίνο, ΠΟΤΑ (Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης), δίνεται έμφαση στον εκσυγχρονισμό των εν λειτουργία μονάδων και υπάρχει εμφανής προτίμηση στις μη κορεσμένες περιοχές. Μετά λοιπόν το 1995, έγιναν ορισμένες θεσμικές παρεμβάσεις χωρίς όμως κάποια κοινή πολιτική. Αυτές οι θεσμικές παρεμβάσεις ήταν η ενίσχυση του ρόλου της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς ως χώρου διακίνησης τουρισμού, η θέσπιση της οδηγίας για τα οργανωμένα ταξίδια, η ασφάλεια στα ξενοδοχεία, η συστηματική προώθηση της ανάπτυξης (υποδομές, εκπαίδευση κλπ) , η ενίσχυση της αναβάθμισης της τουριστικής προβολής και τέλος η ενίσχυση προγραμμάτων τουριστικής ανάπτυξης ανάμεσα σε γειτονικές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ευρωπαϊκή πολιτική για τον τουρισμό ήταν ένα κυρίαρχο πεδίο επιρροής της εθνικής τουριστικής πολιτικής. Συνέβαλλε ακόμη στην αναβάθμιση εξειδίκευσης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης ιδρύθηκε το 2004 αλλά ψηφίστηκε το 2005. Είχε ιδιαίτερη συμβολική θεσμική και πολιτική σημασία για τον ελληνικό τουρισμό. Αυτό γιατί ανέλαβε τμήμα των αρμοδιοτήτων του ΕΟΤ αλλά και τον προγραμματισμό και σχεδιασμό της τουριστικής πολιτικής. Επίσης σχεδίασε και προγραμμάτισε την τουριστική προβολή της χώρας. Ανέπτυξε συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία, οικονομικά και αναπτυξιακά, με σκοπό την βελτίωση και προώθηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Εκπροσώπησε την χώρα στο εξωτερικό μέσω γραφείων εξωτερικού ΕΟΤ, και στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς. Ξεκίνησε αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων ΟΤΕΚ, καθορισμό διαδικασίας ελέγχου τουριστικών επιχειρήσεων, εξέδωσε προεδρικά διατάγματα για την κήρυξη περιοχών ως τουριστικών και τέλος δημιούργησε επιτροπές με συναρμόδια υπουργεία και φορείς με στόχο την επίλυση προβλημάτων σχετικών με την ανάπτυξη και λειτουργία του τουρισμού. Έτσι λοιπόν διακρίνεται μια τάση οργανωτικής και θεσμικής συγκέντρωσης του συνόλου των αρμοδιοτήτων που σχετίζονται με την ανάπτυξη και λειτουργία του τουρισμού. Άλλοι κρατικοί φορείς που είχαν συμπληρωματικό ρόλο προς τον ΕΟΤ στην άσκηση τουριστικής πολιτικής ήταν και το Υπουργείο Ανάπτυξης, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, το Υπουργείο Μεταφοράς και Συγκοινωνίας, το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και το Υπουργείο Πολιτισμού. Υπήρξαν όμως και επαγγελματικοί φορείς οι οποίοι είναι το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΞΕΕ), ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Γραφείων, η Πανελλήνια Οργάνωση Ξενοδόχων (ΠΟΞ).

Κλείνοντας το κεφάλαιο αυτό βλέπουμε ότι για μια χώρα σαν την Ελλάδα φημισμένη για τις υπέροχες παραλίες της, τα καταγάλανα νερά της, τα πανέμορφα μέρη της, τον ήλιο της αλλά και πολλά άλλα, η σωστή και ολοκληρωμένη προβολή της τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό είναι πολύ σημαντικό κομμάτι της. Ανά τα χρόνια γίνονται όπως είδαμε, προσπάθειες για την οργάνωση, την ανάπτυξη και την σωστή λειτουργία του τουρισμού. Όταν ο πόλεμος έφερε ραγδαία τουριστική ανάπτυξη που είχε ως επακόλουθο διάφορα σοβαρά προβλήματα στον τουρισμό, αναγκαία ήταν η επανεξέταση και η προσπάθεια σύνταξης μιας σωστής και ολοκληρωμένης τουριστικής πολιτικής. Αυτό προσπάθησε να επιτευχθεί με την Ευρωπαϊκή Κοινοτική Πολιτική, η οποία βοήθησε και αναβάθμισε την εξειδίκευση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με αποτέλεσμα να επηρεάσει θετικά την τουριστική πολιτική. Αργότερα η κατάσταση καλυτέρευσε με το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης καθώς εκτός των άλλων σχεδίασε και προγραμμάτισε την τουριστική πολιτική της χώρας. Σίγουρο όμως είναι ότι χωρίς μια σωστή τουριστική πολιτική και με την απουσία στρατηγικού σχεδιασμού, δεν αξιοποιείται ο τουρισμός της Ελλάδας αλλά αντίθετα αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2010 - 2015 ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Ο τουρισμός ανεξαρτήτως τουριστικής πολιτικής υπήρξε ανέκαθεν βαριά βιομηχανία για την Ελλάδα. Ήταν και είναι ο τρόπος ψυχαγωγίας και σημαντικότερη πηγή εσόδων όπως αναφέρθηκε και άνω. Η οικονομική κρίση ωστόσο που ξεκίνησε το 2009, όταν ο οίκος αξιολόγησης Standard and Poor's υποβάθμισε την μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας από Α σε Α- αυξάνοντας το κόστος δανεισμού της χώρας, επηρέασε άμεσα και σε μεγάλο βαθμό τον τουρισμό στην Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια λοιπόν ο τουρισμός πέρασε διάφορα στάδια με την πληρότητα των ξενοδοχείων και ομοειδών καταλυμάτων, τουριστικών κάμπινγκ αλλά και μέσων μεταφοράς, να ανεβοκατεβαίνει ανά τα χρόνια χωρίς να υπάρχει σταθερή ροή, προκαλώντας ανησυχία στον Ελληνικό λαό. Το 2010 εμφανίζεται στην Ελλάδα το Airbnb (AirBedAndBreakfast) μια ιστοσελίδα εύρεσης και ενοικίασης καταλυμάτων, που ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 2009 από τους Joe Gebba, Brian Chesky και τον Nathan Blecharczyk και έχει βάση στο Σαν Φρανσίσκο στην Καλιφόρνια, όπου ουσιαστικά πρόκειται για μια πλατφόρμα που φέρνει σε επικοινωνία τον οικοδεσπότη και τον πελάτη ενώ είναι ταυτόχρονα υπεύθυνη για την διεκπεραίωση της κράτησης, και γνωρίζει μεγάλη άνθιση στην Ελλάδα και λόγω οικονομικής κρίσης, τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω ανά χρονολογία από το 2010 μέχρι το 2015.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010

Το 2010, ήταν ο πρώτος χρόνος ουσιαστικά που τα αποτελέσματα της κρίσης έκαναν την εμφάνισή τους. Σε αριθμούς οι αφίξεις μη κατοίκων στην χώρα αυξήθηκαν από το προηγούμενο έτος κατά 0,6% ενώ οι αφίξεις από την Ευρώπη συγκεκριμένα από τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μειώθηκαν 2,45 και 6,3% αντίστοιχα. Η οικονομική κρίση της Ελλάδας απασχολεί τα παγκόσμια μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτό γιατί το πολιτικό σκηνικό της Ελλάδας είναι πολυτάραχο και με συνεχείς εξελίξεις. Τον Φεβρουάριο του 2010 έρχεται το πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων. Τα μέτρα αυτά έπληξαν τον δημόσιο τομέα με πάγωμα μισθών, υπερωριών και οδοιπορικών. Τον Μάρτιο του ίδιου χρόνου έρχονται νέα μέτρα με έντονη φημολογία χρεοκοπίας που έχουν σαν αποτέλεσμα την λήψη νέων σκληρών μέτρων. Η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές παρά την λήψη των μέτρων. Τα γεγονότα αυτά συνέβησαν στην αρχή της θερινής τουριστικής σεζόν, με τους εν δυνάμει τουρίστες να διστάζουν να επισκεφτούν την Ελλάδα καθώς κανείς δεν γνώριζε τι θα ακολουθούσε στην συνέχεια και πώς θα μπορούσαν να εξελιχθούν τα γεγονότα.

ΕΤΟΣ 2010

ΜΗΝΑΣ	Πληρότητα Κλινών
Ιανουάριος	21,9
Φεβρουάριος	23,9
Μάρτιος	23,9
Απρίλιος	23,1

Μάιος	40,6
Ιούνιος	54,3
Ιούλιος	68,2
Αύγουστος	73,8
Σεπτέμβριος	58,6
Οκτώβριος	32,4
Νοέμβριος	21,0
Δεκέμβριος	22,7

(ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Πληρότητα κλινών κατά μήνα σε ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα το έτος 2010.)

ΕΤΟΣ 2010

	Αφίξεις ημεδαπών			Αφίξεις αλλοδαπών			Αφίξεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Σύνολο	6.876.371	168.100	7.044.471	8.964.224	232.700	9.196.924	15.840.595	400.800	16.241.395
Ιανουάριος	442.109	185	442.294	112.461	84	112.545	554.570	269	554.839
Φεβρουάριος	437.340	79	437.419	127.519	82	127.601	564.859	161	565.020
Μάρτιος	462.907	100	463.007	232.169	228	232.397	695.076	328	695.404
Απρίλιος	595.398	512	595.910	435.189	4.788	439.977	1.030.587	5.300	1.035.887
Μάιος	555.727	4.309	560.036	1.114.437	22.849	1.137.286	1.670.164	27.158	1.697.322
Ιούνιος	601.623	17.270	618.893	1.356.619	27.185	1.383.804	1.958.242	44.455	2.002.697
Ιούλιος	883.524	60.714	944.238	1.646.121	66.603	1.712.724	2.529.645	127.317	2.656.962
Αύγουστος	997.021	78.880	1.075.901	1.651.444	83.740	1.735.184	2.648.465	162.620	2.811.085
Σεπτέμβριος	649.539	5.435	654.974	1.374.822	23.348	1.398.170	2.024.361	28.783	2.053.144
Οκτώβριος	477.731	223	477.954	642.969	3.156	646.125	1.120.700	3.379	1.124.079
Νοέμβριος	364.132	372	364.504	158.472	419	158.891	522.604	791	523.395
Δεκέμβριος	409.320	21	409.341	112.002	218	112.220	521.322	239	521.561

(ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, κατά μήνα το έτος 2010.)

Αυτό άλλωστε φαίνεται και με την μείωση του αριθμού των τουριστών που επισκέφτηκαν την Ελλάδα. Όπως φαίνεται και στους παραπάνω πίνακες αναλυτικά η πληρότητα των κλινών σε ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα ξεπερνάει το 50% μόνο τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, ενώ τους χειμερινούς μήνες δεν ξεπερνάει το 25%. Ο χειμερινός τουρισμός

δέχεται πλήγμα, με τουρισμό να υπάρχει ουσιαστικά 2 μήνες τον χρόνο. Την χρονιά αυτή αρχίζει να τραβάει την προσοχή το Αιρένθ όπου διάφοροι επιχειρηματίες αλλά και απλοί κάτοικοι που δεν απασχολούνται στον τουριστικό τομέα, μαθαίνουν περισσότερα και έτσι γίνονται οι πρώτες κρατήσεις. Σε ένα δύσκολο χρόνο για την Ελλάδα ο τουρισμός του καλοκαιριού δίνει μια ανάσα στους επιχειρηματίες. Σε καμία περίπτωση όμως αρκετή, για την αποκατάσταση της οικονομίας ή του ονόματος της Ελλάδας στο εξωτερικό.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2011

Τον επόμενο χρόνο ωστόσο ο τουρισμός αυξάνεται στο σύνολό του. Δηλαδή, οι μη κάτοικοι από το εξωτερικό αυξάνονται κατά 9,5%, οι τουρίστες από την Ευρώπη κατά 10,4% και από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά 4,9%. Κι ενώ στην αρχή της καλοκαιρινής σεζόν δεν υπάρχουν κάποια κρίσιμα γεγονότα που να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τον τουρισμό της χώρας, αυτό αλλάζει καθώς από τον Ιούνιο έως και τον Οκτώβριο εμφανίζεται το Δεύτερο Μνημόνιο και το τέταρτο – πέμπτο πακέτο οικονομικών μέτρων. Στο τέλος του Αυγούστου, ανακοινώθηκε πως η οικονομία της Ελλάδας βρισκόταν εκτός στόχων, καθώς υπάρχει μεγάλη υστέρηση εσόδων και αύξηση δαπανών. Ενώ λοιπόν ο τουρισμός αυξήθηκε σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και οι τουρίστες έρχονται υποστηρίζοντας την Ελλάδα, μετά την ανακοίνωση στα τέλη Αυγούστου η οποία έκανε τον γύρω του κόσμου αλλά και τις φημολογίες για το Δεύτερο Μνημόνιο, φαίνεται ότι οι τουρίστες δεν έκλεισαν διακοπές στην χώρα την χειμερινή σεζόν. Αυτό ίσως συνέβη και γιατί οι αρμόδιοι φορείς τουρισμού, με τα γεγονότα που συνέβαιναν και την αβεβαιότητα που υπήρχε τόσο στους ίδιους, όσο σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, δεν ήταν σε θέση να διαφημίσουν σωστά την χώρα και να υπενθυμίσουν ίσως στους εν δυνάμει τουρίστες ότι εκτός από την καλοκαιρινή σεζόν, η Ελλάδα είναι εξίσου όμορφη και την χειμερινή περίοδο. Μέχρι τον Νοέμβριο λοιπόν, έχουν αναχωρήσει όλοι οι καλοκαιρινοί τουρίστες και τα ποσοστά των τουριστών τους χειμερινούς μήνες είναι αρκετά χαμηλά.

ΕΤΟΣ 2011

Μήνας	Αφίξεις ημεδαπών			Αφίξεις αλλοδαπών			Αφίξεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Σύνολο	6.312.960	166.184	6.479.144	10.041.765	224.697	10.266.462	16.354.725	390.881	16.745.606
Ιανουάριος	410.030	106	410.136	114.592	102	114.694	524.622	208	524.830
Φεβρουάριος	378.016	45	378.061	137.747	126	137.873	515.763	171	515.934
Μάρτιος	483.135	68	483.203	206.416	248	206.664	689.551	316	689.867
Απρίλιος	535.389	407	535.796	528.317	5.244	533.561	1.063.706	5.651	1.069.357
Μάιος	477.050	4.188	481.238	1.236.919	19.555	1.256.474	1.713.969	23.743	1.737.712
Ιούνιος	618.230	19.859	638.089	1.634.728	27.150	1.661.878	2.252.958	47.009	2.299.967
Ιούλιος	817.981	61.675	879.656	1.876.657	61.995	1.938.652	2.694.638	123.670	2.818.308
Αύγουστος	908.114	73.266	981.380	1.858.167	83.911	1.942.078	2.766.281	157.177	2.923.458
Σεπτέμβριος	593.863	6.026	599.889	1.532.906	23.408	1.556.314	2.126.769	29.434	2.156.203
Οκτώβριος	403.489	183	403.672	672.133	2.685	674.818	1.075.622	2.868	1.078.490

Νοέμβριος	328.548	321	328.869	137.317	191	137.508	465.865	512	466.377
Δεκέμβριος	359.115	40	359.155	105.866	82	105.948	464.981	122	465.103

(ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, κατά μήνα το έτος 2011.)

Από τον Νοέμβρη και μετά γίνεται απότομη μείωση στις αφίξεις σε ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα και σε τουριστικά κάμπινγκ. Όπως βλέπουμε αναλυτικά στον Πίνακα 3, οι διαφορές στα νούμερα από καλοκαίρι σε χειμώνα είναι πολύ μεγάλες καθώς οι αφίξεις είναι σχεδόν οι μισές.

ΕΤΟΣ 2011

Μήνας	Πτήσεις αεροσκαφών	Επιβάτες	
	Αναχωρήσεις- Αφίξεις	Επιβασθέντες	Αποβιβασθέντες
Σύνολο	410.226	19.509	19.323
Ιανουάριος	21.475	706	705
Φεβρουάριος	18.926	634	625
Μάρτιος	22.173	779	775
Απρίλιος	28.634	1.061	1.202
Μάιος	40.035	1.713	1.993
Ιούνιος	46.325	2.412	2.582
Ιούλιος	54.682	3.017	3.197
Αύγουστος	55.920	3.266	3.086
Σεπτέμβριος	47.617	2.736	2.448
Οκτώβριος	34.336	1.779	1.367
Νοέμβριος	20.069	708	650
Δεκέμβριος	20.034	698	693

Πηγή: Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας

(ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Αεροπορική κίνηση εσωτερικού και εξωτερικού, κατά μήνα το έτος 2011.)

Το ίδιο συμβαίνει και με τις αφίξεις μέσω αεροπορικών εταιριών με τα νούμερα να είναι μειωμένα κατά το ήμισυ από θερινή σε χειμερινή περίοδο.

Έτσι λοιπόν, ο χειμερινός τουρισμός είναι σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Οι τουριστικές και όχι μόνο επιχειρήσεις δουλεύουν συγκεκριμένους μήνες μέσα στον χρόνο, ενώ αυτές που βρίσκονται σε ορεινά σημεία και δουλεύουν με τον χειμερινό τουρισμό δέχονται μεγάλο πλήγμα, με αποτέλεσμα τα έξοδά τους να είναι πολύ μεγαλύτερα από τα έσοδά τους, να

υπάρχει δυσαρέσκεια και απογοήτευση καθώς το πολιτικό τοπίο και η οικονομία της χώρας είναι σε άσχημη κατάσταση και δεν φαίνεται να καλυτερεύει αλλά αντίθετα να χειροτερεύει.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2012

Μετά τις εξελίξεις των προηγούμενων χρόνων το 2012 φαίνεται ακόμη πιο δύσκολος τουριστικά χρόνος. Αυτό γιατί οι αφίξεις μη κατοίκων από το εξωτερικό μειώθηκαν κατά 5,5%, ενώ από την Ευρώπη και από τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μειώθηκαν κατά 5,5 % και 8,5% αντίστοιχα. Από τον Οκτώβριο του 2011 μέχρι τον Νοέμβριο του 2012 γίνεται λόγος για ‘κούρεμα’, πρόσθετο πακέτο στήριξης, για εκλογές και ανακεφαλοποίηση. Τα νέα μέτρα του Δευτέρου μνημονίου εγκρίθηκαν από την κυβέρνηση στις 10 Φεβρουαρίου του 2012. Στις 11 Απριλίου ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε την ημερομηνία εκλογών, 6 Μαΐου. Το αποτέλεσμα οδήγησε σε ριζική αλλαγή του πολιτικού τοπίου, χωρίς κυβέρνηση. Στις 16 Μαΐου ορίστηκε υπηρεσιακή κυβέρνηση και προκηρύχθηκαν νέες εκλογές στις 17 Ιουνίου. Από τον Ιούνιο μέχρι και τον Νοέμβριο ήρθε το τρίτο μνημόνιο και το έκτο πακέτο μέτρων. Τα γεγονότα μεταδόθηκαν ανά τον κόσμο πολύ γρήγορα προβάλλοντας μια αρνητική εικόνα της Ελλάδας με δυσμενείς συνθήκες και άσχημο κλίμα μεταξύ κατοίκων και κυβέρνησης. Έτσι οι εν δυνάμει τουρίστες όπως φαίνεται προτίμησαν να επισκεφθούν χώρες οι οποίες δεν βρισκότουσαν εν μέσω πολεμικής πολιτικά περιόδου. Πλέον το αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης φαίνεται καθαρά καθώς ο τουρισμός δυο χρόνια μετά την αρχή της κρίσης μειώθηκε και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αναφέρονται στην Ελλάδα μόνο για την πολιτική της κατάσταση. Όχι άδικα βέβαια καθώς η Ελλάδα φαίνεται να είναι διχασμένη και ανήμπορη να ανταπεξέλθει στην κατάσταση που βρίσκεται. Με τα πολιτικά δρώμενα να είναι όλο τον χρόνο στο επίκεντρο της προσοχής παγκοσμίως το 2012 είναι ένας δύσκολος χρόνος τόσο για τους κατοίκους της όσο και για τον τουριστικό τομέα. Δεν υπάρχει σημαντικός τουρισμός και οι τουριστικές και μη επιχειρήσεις βάζουν λουκέτο η μία μετά την άλλη. Αυτήν την χρονιά όμως, το Airbnb φαίνεται να είναι η χρονιά που εκτοξεύεται καθώς υπάρχουν διπλάσιες κρατήσεις στην πλατφόρμα αυτή, σε σχέση με τα προηγούμενα δύο χρόνια.

ΕΤΟΣ	ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
2010	132
2011	747
2012	2.298
2013	5.390
2014	12.063
2015	26.455

*Πηγή: https://www.alfavita.gr/koinonia/284806_ereyna-airbnb-stin-ellada-se-arithmoys

(ΠΙΝΑΚΑΣ 5. Καταλύματα με κρατήσεις Airbnb 2010 – 2015)

ΕΤΟΣ 2012

Μήνας	Αφίξεις ημεδαπών			Αφίξεις αλλοδαπών			Αφίξεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Σύνολο	5.257.258	137.388	5.394.646	9.243.951	152.099	9.396.050	14.501.209	289.487	14.790.696
Ιανουάριος	345.071	110	345.181	107.267	110	107.377	452.338	220	452.558
Φεβρουάριος	319.821	30	319.851	104.444	62	104.506	424.265	92	424.357
Μάρτιος	412.839	63	412.902	168.114	128	168.242	580.953	191	581.144
Απρίλιος	415.488	257	415.745	440.537	2.694	443.231	856.025	2.951	858.976
Μάιος	370.831	2.718	373.549	1.057.840	10.660	1.068.500	1.428.671	13.378	1.442.049
Ιούνιος	506.881	17.163	524.044	1.486.177	16.930	1.503.107	1.993.058	34.093	2.027.151
Ιούλιος	645.977	50.698	696.675	1.758.940	44.590	1.803.530	2.404.917	95.288	2.500.205
Αύγουστος	740.437	61.193	801.630	1.820.543	57.203	1.877.746	2.560.980	118.396	2.679.376
Σεπτέμβριος	492.444	4.579	497.023	1.451.400	17.087	1.468.487	1.943.844	21.666	1.965.510
Οκτώβριος	358.751	228	358.979	612.294	2.282	614.576	971.045	2.510	973.555
Νοέμβριος	310.151	218	310.369	134.759	217	134.976	444.910	435	445.345
Δεκέμβριος	338.567	131	338.698	101.636	136	101.772	440.203	267	440.470

(ΠΙΝΑΚΑΣ 6. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, κατά μήνα. Το έτος 2012)

Οι διαφορές πληρότητας στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις είναι πολύ μεγάλες με τους αριθμούς πληρότητας να αυξάνονται και να μειώνονται από μήνα σε μήνα εντυπωσιακά απότομα.

ΕΤΟΣ 2012

Χώρες προέλευσης μη-κατοίκων	ΑΕΡ/ΚΩΣ	ΣΙΑ/ΚΩΣ	ΘΑΛΑΣΣΙΩΣ	ΟΔΙΚΩΣ	ΣΥΝΟΛΟ
I. ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	9.675.307	0	648.888	2.945.976	13.270.171
II. ΧΩΡΕΣ ΑΣΙΑΣ	323.797	0	63.254	462.086	849.137
Ιαπωνία	6.313	0	2.057	0	8.370
Ιράν	2.891	0	8.739	1.194	12.824
Ισραήλ	201.107	0	0	153	201.260
Κίνα	10.332	0	458	0	10.789
Λίβανος - Συρία	9.884	0	0	0	9.884
Ν. Κορέα	4.550	0	1.144	0	5.694
Τουρκία	29.276	0	49.905	454.069	533.250
Λοιπά κράτη Μ. Ανατολής	15.427	0	193	0	15.620
Λοιπά κράτη Ασίας	44.017	0	760	6.670	51.447
III. ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	35.038	0	0	186	35.224
Αίγυπτος - Σουδάν	4.538	0	0	186	4.724
Νοτιοαφρικανική Ένωση	19.295	0	0	0	19.295
Λοιπά κράτη Αφρικής	11.206	0	0	0	11.206
IV. ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	507.563	0	7.295	0	514.858
Αργεντινή	19.804	0	402	0	20.207

	Βραζιλία	29.694	0	254	0	29.948
	Μεξικό	7.728	0	0	0	7.728
	Η.Π.Α.	332.436	0	4.002	0	336.438
	Καναδάς	96.200	0	1.984	0	98.184
	Λοιπά κράτη Αμερικής	21.701	0	652	0	22.353
V. ΧΩΡΕΣ ΩΚΕΑΝΙΑΣ		115.044	0	6.825	2.717	124.586
	Αυστραλία	101.440	0	5.993	2.089	109.522
	Λοιπά κράτη Ωκεανίας	13.604	0	832	628	15.064
	Μη προσδιορίσιμες χώρες ταξιδιωτών	0	0	0	0	0
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	10.656.749	0	726.261	3.410.965	14.793.976

* Πηγή: Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος

(ΠΙΝΑΚΑΣ 7. Αφίξεις μη κατοίκων από το εξωτερικό ανά χώρα προέλευσης και μέσο μεταφοράς το έτος 2012.)

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2013

Κι ενώ ο τουρισμός δείχνει να καταρρέει το 2012, έρχεται το 2013 να δώσει μια ελπίδα σωτηρίας καθώς ο τουρισμός αυξάνεται αρκετά. Αναλυτικά οι αφίξεις μη κατοίκων από το εξωτερικό αυξάνονται κατά 15,5% από την Ευρώπη και κατά 13,9% και από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά 7,5%. Σε πολιτικό επίπεδο βέβαια οι εξελίξεις συνεχίζονται καθώς στις 28 Απριλίου ψηφίστηκε το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών που περιείχε αύξηση ΦΠΑ, φορολογικές μεταρρυθμίσεις, 'χαράτσι', αύξηση ωραρίου εκπαιδευτικών και απολύσεις σε Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Αυξάνεται λοιπόν το τουριστικό προϊόν λόγω αύξησης ΦΠΑ και οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις πρέπει να αλλάξουν τις τιμές τους αλλά και να ενημερώσουν έγκαιρα, σωστά και προσεκτικά τους πελάτες τους για τις αλλαγές αυτές. Στις 21 Ιουνίου αποχωρεί η ΔΗΜΑΡ από την κυβέρνηση με αφορμή την αιφνιδιαστική απόφαση της κυβέρνησης να κλείσει την ΕΡΤ. Προκαλεί ταραχή και μεγάλες αντιδράσεις στην ενδοχώρα και το ενδιαφέρον των διεθνών μέσων μαζικής ενημέρωσης για ακόμη μια φορά. Πολύς κόσμος μένει άνεργος και επικρατεί μια φανερή δυσαρέσκεια στο γενικό κλίμα της χώρας. Στις 4 Ιουνίου ανακοινώθηκε ο ανασχηματισμός της κυβέρνησης. Βέβαια παρ' όλα αυτά, ο τουρισμός της χώρας αυξάνεται σταθερά και φανερά ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες. Σταθερά αυξάνονται και οι κρατήσεις Airbnb όπως βλέπουμε και στον Πίνακα 5. Κι ενώ ο τουρισμός τους χειμερινούς μήνες είναι ακόμη σε πολύ χαμηλά επίπεδα, είναι καλύτερος από τις προηγούμενες χρονιές, γεγονός που φέρνει αισιοδοξία στους επιχειρηματίες εν μέσω μιας πολιτικά δύσκολης χρονιάς, με αναταραχές.

ΕΤΟΣ 2013

Μήνας	Αφίξεις ημεδαπών			Αφίξεις αλλοδαπών			Αφίξεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Σύνολο	5.518.835	140.179	5.659.014	10.490.113	176.635	10.666.748	16.008.948	316.814	16.325.762
Ιανουάριος	327.639	111	327.750	99.705	73	99.778	427.344	184	427.528
Φεβρουάριος	333.591	18	333.609	107.389	55	107.444	440.980	73	441.053
Μάρτιος	426.685	36	426.721	193.092	276	193.368	619.777	312	620.089
Απρίλιος	422.833	270	423.103	420.402	2.749	423.151	843.235	3.019	846.254
Μάιος	452.681	3.504	456.185	1.254.475	13.891	1.268.366	1.707.156	17.395	1.724.551
Ιούνιος	536.448	18.605	555.053	1.728.321	22.878	1.751.199	2.264.769	41.483	2.306.252
Ιούλιος	638.557	46.222	684.779	1.950.673	51.646	2.002.319	2.589.230	97.868	2.687.098
Αύγουστος	777.474	64.673	842.147	2.040.550	59.473	2.100.023	2.818.024	124.146	2.942.170
Σεπτέμβριος	500.147	6.103	506.250	1.673.465	22.097	1.695.562	2.173.612	28.200	2.201.812
Οκτώβριος	410.148	269	410.417	740.669	3.068	743.737	1.150.817	3.337	1.154.154
Νοέμβριος	338.712	237	338.949	165.375	260	165.635	504.087	497	504.584
Δεκέμβριος	353.920	131	354.051	115.997	169	116.166	469.917	300	470.217

(ΠΙΝΑΚΑΣ 8. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, κατά μήνα το έτος 2013.)

Όπως βλέπουμε λοιπόν (πίνακας 8) υπάρχει αυξημένη κίνηση τους καλοκαιρινούς μήνες με τον συνολικό ετήσιο αριθμό να είναι αρκετά ανεβασμένος. Σταδιακά από χρόνο σε χρόνο φαίνεται να αυξάνονται και οι τουρίστες να προτιμούν τα τουριστικά κάμπινγκ (πίνακας 8) για την διαμονή τους που ενώ δεν παρέχουν τις ίδιες ανέσεις, είναι πιο οικονομικά από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Βλέπουμε όμως διαφοροποιήσεις και στον τρόπο μεταφοράς των τουριστών (πίνακας 9), καθώς οι τουρίστες που προτιμούν να επισκεφτούν την χώρα οδικώς είναι περισσότεροι σε σχέση με το έτος 2012 (πίνακας 7), ενδεχομένως λόγω αύξησης τουριστικού προϊόντος.

ΕΤΟΣ 2013

Χώρες προέλευσης μη-κατοίκων	ΑΕΡ/ΚΩΣ	ΣΙΑ/ΚΩΣ ⁽¹⁾	ΘΑΛΑΣΣΙΩΣ	ΟΛΙΚΩΣ	ΣΥΝΟΛΟ
I. ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	11.001.613	0	718.637	4.058.146	15.778.397
II. ΧΩΡΕΣ ΑΣΙΑΣ	401.312	0	64.414	747.423	1.213.149
Ιαπωνία	11.817	0	1.324	0	13.141
Ιράν	1.569	0	1.826	1.848	5.242
Ισραήλ	212.466	0	0	0	212.466
Κίνα	27.862	0	466	0	28.328
Λίβανος – Συρία	36.417	0	175	0	36.592
N. Κορέα	7.307	0	0	0	7.307
Τουρκία	34.843	0	57.333	738.937	831.113

	Λοιπά κράτη Μ. Ανατολής	31.924	0	297	0	32.220
	Λοιπά κράτη Ασίας	37.106	0	2.995	6.637	46.738
III. ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ		29.870	0	1.035	0	30.905
	Αίγυπτος – Σουδάν	4.037	0	0	0	4.037
	Νοτιοαφρικανική Ένωση	17.645	0	0	0	17.645
	Λοιπά κράτη Αφρικής	8.189	0	1.035	0	9.224
IV. ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ		736.703	0	15.505	2.280	754.488
	Αργεντινή	24.110	0	1.378	0	25.488
	Βραζιλία	25.112	0	2.243	0	27.355
	Μεξικό	18.256	0	1.607	0	19.863
	Η.Π.Α.	460.422	0	5.465	633	466.520
	Καναδάς	182.680	0	2.374	1.647	186.701
	Λοιπά κράτη Αμερικής	26.124	0	2.437	0	28.561
V. ΧΩΡΕΣ ΩΚΕΑΝΙΑΣ		132.949	0	7.369	2.323	142.642
	Αυστραλία	120.610	0	6.178	2.323	129.112
	Λοιπά κράτη Ωκεανίας	12.339	0	1.191	0	13.530
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	12.302.448	0	806.960	4.810.172	17.919.580

* Πηγή: Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος

⁽¹⁾ Δεν πραγματοποιήθηκε δειγματοληψία με αυτό το μέσο μεταφοράς, διότι δεν υπάρχει σιδηροδρομική σύνδεση της Ελλάδος με το εξωτερικό.

(ΠΙΝΑΚΑΣ 9. Αφίξεις μη κατοίκων από το εξωτερικό ανά χώρα προέλευσης και μέσο μεταφοράς το έτος 2013.)

Δυστυχώς όμως από τα έσοδα του τουρισμού δεν καλύπτονται οι δαπάνες που χρειάζεται ο τουρισμός, δηλαδή οι δαπάνες που χρειάζονται για ανακαίνιση μιας τουριστικής επιχείρησης για παράδειγμα ή η αγορά αγαθών, εξοπλισμών κλπ., ούτε καλύπτονται οι επιχειρηματίες με την δουλειά μόνο του καλοκαιριού λόγω των επίπονων και σκληρών μέτρων λιτότητας και των μνημονίων.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2014

Το 2014 τουριστικά είναι μια πολύ διαφορετική χρονιά και ίσως η καλύτερη των τελευταίων χρόνων από την οικονομική κρίση και μετά. Τα πολιτικά δρώμενα είναι λίγα και περιορίζονται στον μήνα Δεκέμβριο. Δηλαδή, στις 29 Δεκεμβρίου δεν εκλέγεται πρόεδρος Δημοκρατίας στην βουλή και στις 30 Δεκεμβρίου διαλύεται η βουλή, παραιτείται από την κυβέρνηση ο Αντώνης Σαμαράς καθώς ορίζονται πρόωρες εκλογές για τις 25 Ιανουαρίου του 2015. Όσο αφορά τον τουρισμό υπάρχει αύξηση από τους μη κατοίκους του εξωτερικού κατά 23% ενώ από την Ευρώπη αλλά και από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά 23,4% και 25,9% αντίστοιχα. Ποσοστά πολύ μεγάλα για τα δεδομένα μέχρι σήμερα, δίνοντας μια μεγάλη ανάσα στον ελληνικό τουρισμό αλλά και στην ψυχολογία των κατοίκων. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι διάφορα και πολλά κράτη δήλωσαν την στήριξή τους στην Ελλάδα και

τον ελληνικό τουρισμό. Υπάρχει, παρά τα όσα συμβαίνουν στην πολυτάραχη Ελλάδα και με το πολιτικό τοπίο να είναι ακόμα αβέβαιο, πολύ μεγάλη αύξηση στον τουρισμό. Ο τουρισμός παρουσιάζει αύξηση όχι μόνο την καλοκαιρινή σεζόν αλλά και την χειμερινή, πράγμα πρωτοφανές τα τελευταία χρόνια. Έτσι υπάρχει ροή όλο τον χρόνο στα έσοδα από τις τουριστικές επιχειρήσεις και αυτό δίνει μια αισιοδοξία τόσο στους πολίτες του κλάδου όσο και στους κατοίκους για ένα καλύτερο μέλλον. Πλέον το Airbnb έχει μπει στις ζωές των πολιτών, είναι ευρέως γνωστό σε όλη την χώρα και χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό και για όλο τον χρόνο. Η αύξηση στα καταλύματα που χρησιμοποιούνται για κρατήσεις Airbnb είναι πολύ μεγάλη (πίνακας 5) και αυτό γιατί οι πολίτες χρησιμοποιούν τα δικά τους σπίτια για βραχυχρόνια μίσθωση ως ένα επιπλέον εισόδημα, το οποίο βοηθάει στις καθημερινές τους ανάγκες καθώς είτε μπορεί να έμειναν άνεργοι, είτε ο μισθός τους να μην επαρκεί λόγω της οικονομικής κρίσης τα τελευταία χρόνια, αφού δεν υπάρχουν σοβαρές προϋποθέσεις για την ενοικίαση αλλά ούτε και φόροι.

ΕΤΟΣ 2014

Μήνας	Αφίξεις ημεδαπών			Αφίξεις αλλοδαπών			Αφίξεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Σύνολο	5.536.719	125.012	5.661.731	11.882.134	199.628	12.081.762	17.418.853	324.640	17.743.493
Ιανουάριος	354.400	165	354.565	124.781	138	124.919	479.181	303	479.484
Φεβρουάριος	344.931	72	345.003	135.763	92	135.855	480.694	164	480.858
Μάρτιος	432.343	75	432.418	214.688	298	214.986	647.031	373	647.404
Απρίλιος	447.848	339	448.187	582.616	3.456	586.072	1.030.464	3.795	1.034.259
Μάιος	415.317	2.781	418.098	1.555.831	15.515	1.571.346	1.971.148	18.296	1.989.444
Ιούνιος	519.412	14.223	533.635	1.890.034	26.341	1.916.375	2.409.446	40.564	2.450.010
Ιούλιος	646.080	42.402	688.482	2.158.790	55.450	2.214.240	2.804.870	97.852	2.902.722
Αύγουστος	773.210	58.838	832.048	2.218.184	67.081	2.285.265	2.991.394	125.919	3.117.313
Σεπτέμβριος	487.609	5.340	492.949	1.782.755	26.693	1.809.448	2.270.364	32.034	2.302.398
Οκτώβριος	404.376	303	404.679	892.077	4.002	896.079	1.296.453	4.305	1.300.758
Νοέμβριος	333.541	330	333.871	188.174	354	188.528	521.715	684	522.399
Δεκέμβριος	377.652	144	377.796	138.441	208	138.649	516.093	352	516.445

(ΠΙΝΑΚΑΣ 10. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, κατά μήνα το έτος 2014.)

Τα τουριστικά κάμπινγκ ήδη από την περίοδο του 2013 βρίσκονται στην ακμή τους, κι αυτό δείχνει ότι μεν οι τουρίστες υποστηρίζουν την Ελλάδα αλλά προτιμούν πιο οικονομικές επιλογές για την διαμονή τους αλλά και για τις διακοπές τους συνολικά.

ΕΤΟΣ 2014

Μήνας	Πτήσεις αεροσκαφών	Επιβάτες	
	Αναχωρήσεις- Αφίξεις	Επιβιβασθέντες	Αποβιβασθέντες
Σύνολο	415.250	22.349.843	22.242.431
Ιανουάριος	16537	626.765	604.174
Φεβρουάριος	14.790	587.362	585.828
Μάρτιος	16.860	693.361	712.992
Απρίλιος	26.159	1.114.329	1.301.698
Μάιος	39.907	1.952.028	2.281.267
Ιούνιος	50.711	2.841.935	3.057.847
Ιούλιος	61.036	3.491.261	3.744.919
Αύγουστος	63.138	3.924.190	3.696.838
Σεπτέμβριος	50.959	3.215.772	2.876.669
Οκτώβριος	36.363	2.132.938	1.683.979
Νοέμβριος	19.300	914.253	825.795
Δεκέμβριος	19.490	855.649	870.425

Πηγή: Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας

(ΠΙΝΑΚΑΣ 11. Αεροπορική κίνηση εσωτερικού και εξωτερικού, κατά μήνα το έτος 2014.)

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2015

Το 2015 έρχεται και φέρνει πολλά γεγονότα ειδικά την καλοκαιρινή περίοδο. Η αρχή γίνεται από τις προγραμματισμένες εκλογές της 25^{ης} Ιανουαρίου όπου υπερσχύει το κόμμα του Σύριζα με την προοπτική της αλλαγής και της ελπίδας. Η επιλογή αυτή δίχασε και έφερε ένα καλοκαίρι μέσα στον πανικό και τις ανατροπές. Στις 26 Ιουνίου γίνεται προκήρυξη δημοψηφίσματος για την νέα δανειακή σύμβαση για τις 05 Ιουλίου. Οι πολίτες σε κατάσταση πανικού αδειάζουν τα ΑΤΜ. Υπάρχει φανερός πλέον φόβος των πολιτών για την επιστροφή στην δραχμή. Λόγω του φόβου αυτού αδειάζουν εκτός από τα ΑΤΜ, τα σούπερ μάρκετ αλλά και τα φαρμακεία και τα βενζινάδικα. Επικρατεί ακόμη πανικός και φόβος για δέσμευση καρτών. Τα νέα διαδίδονται παγκοσμίως με ταχύ ρυθμό ενώ οι τουρίστες που είναι ήδη στην χώρα, ζουν πρωτοφανείς καταστάσεις που θυμίζουν καταστάσεις πολέμου. Στις 29 Ιουνίου υπάρχει μια τρομακτική ανατροπή στα μέχρι τώρα δεδομένα. Έρχονται τα Capital Controls και το κλείσιμο των τραπεζών. Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες παραμένουν κλειστές έξι εργάσιμες μέρες και το ημερήσιο όριο ανάληψης ανέρχεται στα εξήντα ευρώ. Επίσης τίθεται όριο για μεταφορές κεφαλαίων και μάλιστα με προϋποθέσεις. Ακόμη, ηλεκτρονικές μεταφορές από τράπεζα σε τράπεζα επιτρέπονται αρκεί τα κεφάλαια να μένουν εντός Ελλάδας. Απαγορεύεται οι πολίτες να ανοίγουν νέους τραπεζικούς λογαριασμούς. Ωστόσο οι

αλλοδαποί τουρίστες θα μπορούν να πραγματοποιούν κανονικά αναλήψεις μετρητών από τα ATM με τις κάρτες τους εφ' όσον έχουν εκδοθεί στο εξωτερικό. Οι τουρίστες όμως εντός εσωτερικού αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα με τις εξοφλήσεις ξενοδοχείων κλπ. Στην χώρα για άλλη μια φορά επικρατεί πανικός. Όλοι φοβούνται για την επόμενη μέρα καθώς οι επιχειρηματίες δεν γνωρίζουν πώς μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της επιχείρησής τους, στα έξοδά τους αλλά και στις πληρωμές τους. Πριν δοθούν περαιτέρω εξηγήσεις για την κατάσταση οι τουρίστες που ήταν ήδη στην χώρα αλλά και όσοι είχαν κανονίσει να την επισκεφτούν δεν γνώριζαν εάν θα μπορέσουν να πληρώσουν την διαμονή ή τα εισιτήριά τους για παράδειγμα και οι υπάλληλοι δεν γνώριζαν τις απαντήσεις στις ερωτήσεις τους. Αυτό προκάλεσε ακυρώσεις προγραμματισμένων ταξιδιών προς την χώρα και πρόωρες αναχωρήσεις. Την 1^η Ιουλίου η Ελλάδα βρίσκεται εκτός προγράμματος στήριξης. Στις 5 Ιουλίου επικρατεί το 'ΟΧΙ' στο δημοψήφισμα με 62% για τις μεταρρυθμίσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ΔΝΤ. Παρ' όλο όμως που η απόφαση του λαού ήταν 'ΟΧΙ', ο πρωθυπουργός δέχτηκε τις μεταρρυθμίσεις. Στις 6 Ιουλίου παραιτείται ο Υπουργός Οικονομικών Γιάνης Βαρουφάκης και στις 17 Ιουλίου γίνεται κυβερνητικός ανασχηματισμός με αντικατάσταση των υπουργών που απέρριψαν την συμφωνία με τους δανειστές. Τέλος στις 17 Αυγούστου έρχεται το τρίτο μνημόνιο. Με όλες τις αναταραχές διάρκειας ο τουρισμός δέχτηκε πλήγμα. Το ποσοστό αφίξεων να μην αυξήθηκε κατά 7,1% αλλά οι τουρίστες που αποτέλεσαν αυτό το ποσοστό δεν θα θυμούνται με τον καλύτερο τρόπο την χώρα.

ΕΤΟΣ 2015

Μήνας	Αφίξεις ημεδαπών			Αφίξεις αλλοδαπών			Αφίξεις - Σύνολο		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
Σύνολο	5.744.134	128.439	5.872.573	12.734.567	214.039	12.948.606	18.478.701	342.478	18.821.179
Ιανουάριος	340.418	161	340.579	144.691	161	144.852	485.109	322	485.431
Φεβρουάριος	374.250	83	374.333	158.157	103	158.260	532.407	186	532.593
Μάρτιος	438.955	88	439.043	250.181	281	250.462	689.136	369	689.505
Απρίλιος	487.821	533	488.354	649.580	3.852	653.432	1.137.401	4.385	1.141.786
Μάιος	543.072	6.928	550.000	1.583.962	18.935	1.602.897	2.127.034	25.863	2.152.897
Ιούνιος	509.678	12.974	522.652	2.020.795	30.526	2.051.321	2.530.473	43.500	2.573.973
Ιούλιος	563.000	38.938	601.938	2.362.326	60.880	2.423.206	2.925.326	99.818	3.025.144
Αύγουστος	775.802	60.935	836.737	2.343.064	67.671	2.410.735	3.118.866	128.606	3.247.472
Σεπτέμβριος	513.471	6.939	520.410	1.945.021	27.742	1.972.763	2.458.492	34.681	2.493.173
Οκτώβριος	428.633	447	429.080	919.038	3.304	922.342	1.347.671	3.751	1.351.422
Νοέμβριος	353.209	254	353.463	205.240	347	205.587	558.449	601	559.050
Δεκέμβριος	415.825	159	415.984	152.512	237	152.749	568.337	396	568.733

(ΠΙΝΑΚΑΣ 12. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ, κατά μήνα το έτος 2015.)

ΕΤΟΣ 2015

Χώρες προέλευσης μη-κατοίκων	ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ	ΣΙΑ/ΚΩΣ ⁽¹⁾	ΘΑΛΑΣΣΙΩΣ	ΟΔΙΚΩΣ	ΣΥΝΟΛΟ
I. ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	13.171.715	5.326	569.458	6.969.165	20.715.664
II. ΧΩΡΕΣ ΑΣΙΑΣ	455.497	12	51.331	1.008.545	1.515.386
Ιαπωνία	9.798	0	185	0	9.983
Ιράν	7.673	0	540	2.385	10.598
Ισραήλ	114.460	0	1.409	0	115.868
Κίνα	55.097	0	0	0	55.097
Λίβανος - Συρία	30.116	0	142	0	30.258
Ν. Κορέα	19.532	0	548	0	20.080
Τουρκία	102.304	10	47.671	1.003.061	1.153.046
Λοιπά κράτη Μ. Ανατολής	55.319	0	0	0	55.319
Λοιπά κράτη Ασίας	61.198	2	837	3.100	65.136
III. ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	60.794	0	891	0	61.685
Αίγυπτος - Σουδάν	25.881	0	196	0	26.076
Νοτιοαφρικανική Ένωση	25.360	0	695	0	26.055
Λοιπά κράτη Αφρικής	9.553	0	0	0	9.553
IV. ΧΩΡΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	1.086.009	0	7.668	1.074	1.094.750
Αργεντινή	33.447	0	1.215	0	34.662
Βραζιλία	65.552	0	37	0	65.588
Μεξικό	15.900	0	0	0	15.900
Η.Π.Α.	745.860	0	4.390	0	750.250
Καναδάς	180.950	0	1.348	0	182.299
Λοιπά κράτη Αμερικής	44.298	0	677	1.074	46.050
V. ΧΩΡΕΣ ΩΚΕΑΝΙΑΣ	207.087	0	2.813	2.070	211.970
Αυστραλία	179.774	0	1.621	1.769	183.165
Λοιπά κράτη Ωκεανίας	27.313	0	1.192	301	28.806
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	14.981.102	5.339	632.161	7.980.854	23.599.455

* Πηγή: Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος

⁽¹⁾ Από το Μάιο 2014 η σιδηροδρομική σύνδεση της Ελλάδος με το εξωτερικό τέθηκε εκ νέου σε λειτουργία, ως εκ τούτου δεν είναι δυνατή η σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του έτους 2014.

(ΠΙΝΑΚΑΣ 13. Αφίξεις μη κατοίκων από το εξωτερικό ανά χώρα προέλευσης και μέσο μεταφοράς.)

Η πληρότητα και οι αφίξεις είναι μεγάλη, κυρίως από τους τουρίστες εξωτερικού καθώς πληροφορήθηκαν ότι δεν έχουν πρόβλημα συναλλαγών και ανάληψης μετρητών στην χώρα. Το ίδιο συμβαίνει και με τις κρατήσεις Airbnb, οι οποίες δεν φαίνεται να επηρεάζονται από την κρίση, αντίθετα κάθε χρόνο αυξάνονται εντυπωσιακά (πίνακας 5). Όμως η κατάσταση πλέον της Ελλάδας είναι ευρέως γνωστή και το βασικό είναι ότι όσοι τουρίστες βρέθηκαν στην χώρα εν μέσω γεγονότων μέχρι να πάρουν απαντήσεις έγιναν μέρος του προβλήματος και είδαν τα γεγονότα να συμβαίνουν μπροστά τους. Η εικόνα της χώρας για μια ακόμη φορά δεν φαίνεται καλή προς τα έξω αλλά δυσφημείται, η κυβέρνηση μοιάζει αναξιόπιστη και οι

πολίτες παραγμένοι, ανήμποροι να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της. Το μέλλον της Ελλάδας στον τουρισμό αλλά και γενικά μοιάζει κάτι παραπάνω από αβέβαιο.

Είδαμε λοιπόν στο κεφάλαιο αυτό ότι την χρονιά 2009 ξεκινάει μια δύσκολη περίοδος για την Ελλάδα τόσο πολιτικά όσο και οικονομικά και τουριστικά. Αναλύσαμε τα γεγονότα και τα αποτελέσματά τους τις χρονολογίες 2010 μέχρι 2015. Αυτά τα χρόνια η πολιτική εικόνα της Ελλάδας ήταν αβέβαιη με πολυτάραχο πολιτικό σκηνικό και συνεχές εξελίξεις. Τα γεγονότα αυτά συνέβαλλαν στο να προωθηθεί μια αρνητική εικόνα για την χώρα παγκοσμίως με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σταθερός τουρισμός αλλά να μειώνεται και να αυξάνεται την καλοκαιρινή σεζόν ενώ την χειμερινή να βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα όλα τα χρόνια που εξετάσαμε. Αποκορύφωμα της οικονομικής κρίσης ήταν το έτος 2015 όταν ομογενείς και τουρίστες έζησαν καταστάσεις πρωτοφανείς οι οποίες επηρέασαν όχι μόνο τον τουρισμό αλλά και τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Ήταν μέχρι τότε ίσως η χειρότερη πολιτικά στιγμή από την αρχή της οικονομικής κρίσης. Το σίγουρο είναι ότι η οικονομική κρίση έπληξε σε μεγάλο βαθμό την οικονομία και τον τουρισμό της Ελλάδας και έφερε αναστάτωση εντός και εκτός της χώρας. Ο φυσικός πλούτος της χώρας κράτησε και ενθάρρυνε τους τουρίστες να επισκεφτούν την Ελλάδα, εν τούτοις όμως δεν ήταν αρκετό για την οικονομία της. Αυτό που έμεινε είναι η ανησυχία και ο φόβος εκεί που θα έπρεπε να είναι τα αξιοθέατα και η ιστορία, και ίσως μια μικρή ελπίδα ότι στα επόμενα χρόνια τόσο πολιτικά όσο οικονομικά και τουριστικά η Ελλάδα θα βρει τον δρόμο της και θα ορθοποδήσει ξανά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παραπάνω πτυχιακή εργασία αποτελείται από δύο μέρη, όπου στο πρώτο μέρος αναλύσαμε την Οικονομική Πολιτική που πρέπει να ασκείται σε κάθε χώρα, τις λειτουργίες της, τους στόχους αλλά και τα μέλη που την απαρτίζουν και στο δεύτερο αναλύσαμε την Τουριστική Πολιτική συγκεκριμένα της Ελλάδας την περίοδο 2010-2015, εν μέσω Οικονομικής Κρίσης, πως επηρεάστηκε η Οικονομική Πολιτική της την περίοδο αυτήν και είδαμε με στοιχεία τον τουρισμό της Ελλάδας την συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Βασικός λοιπόν οικονομικός στόχος της Οικονομικής Πολιτικής είναι η οικονομική ευημερία κάθε χώρας, τα έσοδά της δηλαδή να είναι μεγαλύτερα από τα έξοδά της. Για τον σκοπό αυτόν πρέπει να στηρίζει όλες τις επιχειρήσεις και κατά επέκταση τα νοικοκυριά με διάφορους τρόπους, κυρίως στους τομείς που της επιφέρουν κέρδος και επηρεάζουν το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, δηλαδή το σύνολο σε αγαθά και υπηρεσίες που παράγει μια οικονομία σε μια χρονική περίοδο. Έτσι πρέπει το κράτος να προσφέρει ώστε να αυξάνεται η ζήτηση αλλά και η προσφορά.

Με τον Κρατικό Προϋπολογισμό το κράτος βλέπει τα έσοδα και τα έξοδά του, τι υποχρεώσεις έχει απέναντι στην οικονομία, και με βάση αυτόν ασκεί την οικονομική πολιτική και αποφασίζει που θα διαθέσει τί, τι ανάγκη έχει η οικονομία αλλά και σε ποιους τομείς. Στην Ελλάδα, μεγάλη πηγή εισόδων αλλά και βασικός πυλώνας της οικονομίας της είναι ο τουρισμός, εγχώριος και εξωτερικός, ο οποίος αποφέρει όλα τα χρόνια μεγάλα έσοδα. Ανέκαθεν λοιπόν το κράτος παρείχε στον τουρισμό διευκολύνσεις όπως επιδοτούμενα προγράμματα για την κατασκευή υποδομών, ανάπτυξη της τεχνολογίας κ.λπ., εξειδίκευση και κατάρτιση στο τουριστικό προϊόν, διαφήμιση του τουριστικού της προϊόντος στο εσωτερικό αλλά και εξωτερικό όπως επίσης και να εκπροσωπεί την Ελλάδα στο εξωτερικό μέσω γραφείων εξωτερικού ΕΟΤ, και στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς, ώστε να αυξήσει όσο το δυνατόν περισσότερο την ζήτηση. Με την βοήθεια του Κρατικού Προϋπολογισμού η εκάστοτε Κυβέρνηση με βάση τα έσοδα και τα έξοδα που έχει για το επόμενο οικονομικό έτος αποφασίζει τι θα διαθέσει για την ανάπτυξη του τουρισμού. Σαφώς και η ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. καθώς και το κοινό νόμισμα, το ευρώ, βοήθησε σημαντικά στην ανάπτυξη του τουρισμού λόγω όχι μόνο χαμηλότερων τιμών αλλά και μη μετατροπής νομισμάτων μεταξύ χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για να πετύχει μια οικονομία ευημερία απαραίτητη είναι η σωστή κατανομή εσόδων και εξόδων από την εκάστοτε Κυβέρνηση. Το έλλειμά της θα πρέπει να είναι μηδενικό και να υπάρχει μεγαλύτερο πλεόνασμα. Αν το έλλειμμα καταγραφεί μεγαλύτερο από το πλεόνασμα η Κυβέρνηση δανείζεται ή από το εσωτερικό της ή από το εξωτερικό της με δανεισμό, επιβαρύνοντας με αυτόν τον τρόπο τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις της χώρας.

Η Ελλάδα μπήκε στην οικονομική κρίση το έτος 2009, επειδή ουσιαστικά το έλλειμμα ήταν μεγαλύτερο από το πλεόνασμα. Υπήρξαν μακροοικονομικές ανισορροπίες με συνεχής επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης στα συνεχή ογκώδη ελλείμματα. Είχε αυξηθεί το ΑΕΠ με δανεισμό από το εξωτερικό ενώ παράλληλα δεν μπόρεσε να αυξήσει την παραγωγή με

συνέπεια να μην βγάξει χρήμα με σκοπό να πληρώσει τους τόκους από τα δάνεια αυτά. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να καταφύγει η χώρα σε καινούργιο δανεισμό για την πληρωμή παλαιών τόκων έως ότου κάποια στιγμή η χώρα αδυνατούσε να πληρώσει εντελώς τους τόκους. Τότε λοιπόν σταμάτησε και ο δανεισμός από το εξωτερικό και εισήλθε η Ελλάδα στην οικονομική κρίση.

Η οικονομική κρίση αυτή επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τους πολίτες της χώρας καθώς ήρθε με επίπονα μέτρα αντιμετώπισης και εξάλειψης χρέους, τα οποία έπληξαν τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις καθώς έκλειναν η μια πίσω από την άλλη με τους πολίτες να είναι ανήμποροι να είναι συνεπής στις οικονομικές τους υποχρεώσεις. Η οικονομία της Ελλάδας υπέστη μεγάλο πλήγμα καθώς οι κερδοφόρες επιχειρήσεις της και η ρευστότητα χρήματος άρχισαν σιγά σιγά να μην υφίστανται. Έτσι δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος και ο τουρισμός. Λόγω μαγευτικών τοπίων και φυσικού πλούτου προσέλκυσε τουρίστες τις καλοκαιρινές σεζόν οι οποίοι φυσικά δεν ήταν αρκετοί για να κρατηθεί ή να βελτιωθεί η οικονομική της κατάσταση και να μπορέσει να εξαλείψει το χρέος. Η Ελλάδα άρχισε να βγάζει προς τα έξω μια αρνητική εικόνα και επίκεντρο όλων να είναι το πολυτάραχο πολιτικό σκηνικό και οι συνεχής εξελίξεις.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Με δεδομένη πλέον την οικονομική κρίση, οι προκλήσεις για τον τουρισμό στην Ελλάδα ειδικά την χρονική αυτή περίοδο, είναι πολλές. Άμεση όμως ανάγκη υπάρχει στην καθιέρωση μιας διεθνώς απαιτητικής αγοράς, ως τόπος προορισμού διακοπών, καθώς επίσης και επιμήκυνση τουριστικής περιόδου.

Η επιμήκυνση λοιπόν αυτή, για τουρισμό στην Ελλάδα όλο τον χρόνο, δεν γίνεται μόνο με την προώθηση και διαφήμιση των δημοφιλέστερων νησιών τουριστικού προορισμού, αλλά και με την προώθηση δραστηριοτήτων που αφορούν την περιήγηση, την γαστρονομία, τον πολιτισμό, τον επαγγελματικό τουρισμό, τον θεραπευτικό τουρισμό κ.α. Χρειάζεται λοιπόν, ένα ολοκληρωμένο πακέτο προώθησης ανάλογα με τις ανάγκες των εν δυνάμει τουριστών της χώρας, μέσω έρευνας και μελέτης, το οποίο να δίνει ευκαιρία ανάπτυξης όχι μόνο γνωστών τουριστικά περιοχών αλλά και αυτών που η εισφορά του τουρισμού στο περιφερειακό ΑΕΠ είναι μικρή. Για να πετύχει αυτή η προώθηση απαραίτητη είναι η διαρκής επανάληψη και προβολή των συστατικών στοιχείων του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος της χώρας, δηλαδή, το κλίμα, οι μαγευτικές φυσικές ομορφιές, η ιστορία κ.λπ., μέσω προσεγμένου και σύγχρονου marketing.

Ένα μεγάλο βήμα προς την τουριστική ανάπτυξη είναι, είναι η απόκτηση τουριστικής συνείδησης στο σύνολο του κράτους, των πολιτών αλλά και των επιχειρήσεων με σκοπό να μην υφίστανται συμπεριφορές και πράξεις οι οποίες, βλάπτουν αρνητικά την εικόνα της

Ελλάδας προς το εξωτερικό. Κάθε πλευρά, θα πρέπει να βάλει το λιθαράκι της ώστε να επιτύχει την αύξηση του τουρισμού και την θετική προβολή του τουριστικού προϊόντος.

Από την πλευρά του κράτους αναγκαία είναι η επιδότηση προγραμμάτων για ανάπτυξη της τεχνολογίας και των υποδομών με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αναβάθμισης και ανάπτυξης, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση και την καλύτερη διαμονή και φιλοξενία των τουριστών. Εν μέσω οικονομικής κρίσης, τα χαμηλότερα δάνεια και οι φορολογικές ελαφρύνσεις κυρίως στους επιχειρηματίες του τουρισμού, δίνει ώθηση στο να προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες, με τα σωστά εργαλεία και τις ασφαλείς υποδομές, προωθώντας τους να δουλέψουν όσο το δυνατόν περισσότερο, καθ' όλη την διάρκεια του έτους και αναλογικά με το τουριστικό προϊόν που προσφέρουν. Με την σωστή χρηματοδότηση του κράτους μέσω αντίστοιχης έρευνας, είναι δυνατό να σταματήσει η άνιση ανάπτυξη, αλλά και η ευκαιριακή ενασχόληση με τον τουρισμό από εκείνους που τον αντιμετωπίζουν ως συμπληρωματική απασχόληση, βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Από την μεριά των επιχειρήσεων, τα ταξίδια κινήτρων, ένας τύπος επαγγελματικού ταξιδιού που συνδυάζει διακοπές, ξενοιασιά και ξεκούραση και προσφέρεται ως κίνητρο σε επιτυχείς εργαζομένους¹⁹, είναι μια σημαντική πρόταση ανάπτυξης και προώθησης του τουρισμού, καθώς οι ελληνικές επιχειρήσεις που έχουν εγκαταστάσεις και καταστήματα στο εξωτερικό μέσω των ταξιδιών κινήτρου, διαφημίζουν την χώρα και το τουριστικό της προϊόν, αλλά και οι εγχώριες επιχειρήσεις ενισχύουν τον τουρισμό δίνοντας στους εργαζομένους τους την ευκαιρία να πάνε σε μέρη που μπορεί έως τώρα να μην είχαν επισκεφτεί.

Τα τουριστικά γραφεία, με ενδελεχή έρευνα και αξιολόγηση τουριστικού προϊόντος και υπηρεσιών από τους πράκτορες τους, έχουν μεγάλη αν όχι την μεγαλύτερη δύναμη στην προώθηση του τουρισμού. Με ελκυστικά πακέτα, ανταγωνιστικά ως προς τις τιμές, τις παρεχόμενες υπηρεσίες και την ποιότητα των διακοπών, έχουν την δυνατότητα να προσελκύουν εν δυνάμει τουρίστες από όλο τον κόσμο με σκοπό να προβάλλουν την Ελλάδα, τον φυσικό πλούτο της, τον πολιτισμό, την ιστορία της κ.λπ. ώστε να έχουν την καλύτερη και θετικότερη εμπειρία στην χώρα.

Κατ' επέκταση των προτάσεων προώθησης του τουρισμού από τις επιχειρήσεις, θα πρέπει να γίνονται παρουσιάσεις προϊόντων και υπηρεσιών τουρισμού από τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με αυτόν, έτσι ώστε τα τουριστικά γραφεία αλλά και οι αρμόδιοι φορείς τουρισμού να έχουν συνεχή, ολοκληρωμένη αλλά και ανανεωμένη εικόνα των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την ακριβή πληροφόρηση και διαφήμιση τους στο τουριστικό κοινό. Με τις εκθέσεις αυτές επίσης, οι τουριστικές επιχειρήσεις θέτουν τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζουν με τις υποδομές τις υπηρεσίες ή προβληματισμούς γύρω από τον τουρισμό στους αρμόδιους φορείς, με σκοπό να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την επίλυση αυτών.

Οι πολίτες τέλος μια χώρας μπορούν και αυτοί να βοηθήσουν αλλά και να προωθήσουν τον τουρισμό της χώρας. Έχουν την δυνατότητα να επιλέγουν προορισμούς

---

¹⁹ Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Αθηνά Ν. Παπαγεωργίου 'Επαγγελματικός Τουρισμός, Εκθέσεων – Κινήτρων – Επιχειρηματικών Ταξιδιών, Οργάνωση Συνεδρίων' (Εκδοτικός Οίκος «Interbooks, 2007» σελ.85

εντός χώρας για τις καλοκαιρινές ή χειμερινές αποδράσεις και διακοπές στηρίζοντας έτσι έμπρακτα τον τουρισμό και την οικονομία και διαφημίζοντας μέσω των social media που διαχειρίζονται, με φωτογραφίες και άρθρα, τις εμπειρίες τους, τους τόπους που επισκέφτηκαν, την ιστορία τους, τα ήθη και τα έθιμα κάθε περιοχής κ.λπ. Οι πολίτες οι οποίοι αποφασίζουν να ασχοληθούν με τον τουρισμό χρειάζονται εξειδίκευση πάνω στις προσφερόμενες υπηρεσίες και του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος σαν σύνολο, έτσι ώστε να προσφέρουν το καλύτερη δυνατή εμπειρία στους τουρίστες, αφήνοντας θετικές εικόνες και αναμνήσεις από την διαμονή, διασκέδασή τους κ.α.

Χρειάζεται λοιπόν όλοι να συμβάλλουν συλλογικά με τους τρόπους που ο καθένας μπορεί στην διαφήμιση και προώθηση του ελληνικού τουρισμού, καθώς είναι πυλώνας της οικονομίας, προσφέροντας κάθε χρόνο μεγάλα έσοδα, σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης όπου η χώρα χρειάζεται μεγαλύτερα έσοδα με σκοπό να μπορέσει να ορθοποδήσει ξανά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Έντυπη Βιβλιογραφία:

- Βιβλίο ‘Σύγχρονη Μακροοικονομική Πολιτική Θεωρία και Πολιτική’, Πέτρος Κιόχος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς, Γεώργιος Παπανικολάου Αναπληρωτής Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2008
- Βιβλίο ‘Αρχές Οικονομικής Θεωρίας Με αναφορά στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες ΤΟΜΟΣ Β΄- ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ’, Gregory n. Mankiw, Mark P. Taylor, Μετάφραση Ανδριάννα Σακκά, Επιστημονική Επιμέλεια Θεόδωρος Λιανός, Εκδόσεις Gutenberg, Copyright 2010
- Βιβλίο ‘Ελληνική Τουριστική Ανάπτυξη – Χαρακτηριστικά, Διερευνήσεις, προτάσεις’, Πάρις Τσάρτας, 1^η Έκδοση, Εκδόσεις Κριτική ΑΕ, 2010
- Βιβλίο ‘Επαγγελματικός Τουρισμός, Εκθέσεων – Κινήτρων – Επιχειρηματικών Ταξιδιών, Οργάνωση Συνεδρίων’ Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Αθηνά Ν. Παπαγεωργίου, Εκδοτικός Οίκος «Interbooks», Copyright 2007
- Βιβλίο ‘Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού, σχεδιασμός Management και Marketing’ Μάριος Σωτηριάδης, Ιωάννα Φαρσάρη, Εκδοτικός Οίκος «Interbooks», Copyright 2009
- Βιβλίο ‘ Οικονομική ανάλυση και πολιτική – Μακροοικονομική: Βασικές αρχές και προεκτάσεις’ Αναστασία Ψειρίδου, Θεόδωρος Λιανός Έκδοση ΣΕΑΒ, Copyright 2015
- Βιβλίο ‘Αρχές Οικονομικής Θεωρίας’ Μάνος Βασιλείου, Α΄ Τόμος, Εκδόσεις Πουκαμισάς, 2008
- Βιβλίο ‘Αρχές Οικονομικής Θεωρίας’ Μάνος Βασιλείου, Β΄ Τόμος, Εκδόσεις Πουκαμισάς, 2007
- Βιβλίο ‘Αρχές της Μικροοικονομικής’ Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh, Επιστημονική επιμέλεια: Θεοδωρή Πελαγίδης – Γιώργος Χορταρέας, Μετάφραση: Γιώργος Ν. Νέζης, εκδόσεις Παπαζήση, Copyright 2010
- Βιβλίο ‘Μακροοικονομική. Μια εισαγωγή σε προχωρημένες μεθόδους.’ William Scarth, επιμέλεια: Γιώργος Ξυλωμένος, Μετάφραση: Θεοδώρα Κοσμά, εκδόσεις Κριτική, Copyright 2004

Ηλεκτρονικές πηγές:

- <https://hostcompliance.com/short-term-rentals-and-housing-affordability/>
- https://www.alfavita.gr/koinonia/284806_ereyna-airbnb-stin-ellada-se-arithmoys
- <https://www.statistics.gr/el/home>
- <https://sete.gr/>
- [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_\(2009-2018\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_(2009-2018))
- <https://ekyklos.gr/sb/124-touristiki-oikonomia-touristiki-anaptyksi.html>